

Kulturminnefondet

Årsrapport 2023

INNHold

STYRELEDERS BERETNING	6
Vår visjon er vern gjennom aktiv bruk	6
INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN	10
Styrets arbeid	11
Hovedtall	12
AKTIVITETER OG RESULTATER	20
Nasjonalt mål 1	20
Nasjonalt mål 2	24
Nasjonalt mål 3	30
Kulturminnefondets bidrag til FNs bærekraftmål	43
STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	48
Internkontroll og risikostyring	48
Fellesføringer i tildelingsbrevet	50
VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	54
ÅRSREGNSKAP	58
Ledelseskomentar til årsregnskapet 2023	58
Regnskapsprinsipp	59
Prinsippnote SRS	60
Resultatregnskap	62
Balanse	63
Kontantstrømoppstilling	65
Noter til årsregnskapet	66

Fra sliten festsal til en restaurant av ypperste klasse

– blitt til et sted hvor gode historier og mennesker møtes

Festsalen fra 1860 har gjennomgått en imponerende forvandling fra en nedslitt sal til en lekker restaurant. Beliggenheten midt i det historiske sentrum av Bergen, gjør bygningen viktig både på grunn av dens posisjon og historiske betydning. Kulturminnefondet støttet istandsettingen av historiske Engen med et tilskudd på 1,1 million kroner. Støtten gikk til å renovere festsalen, med blant annet tilbakeføring av gulv, ornamenter og de store ikoniske vinduene på fasaden som ble murt igjen under andre verdenskrig.

STYRELEDETS BERETNING

Vår visjon er vern gjennom aktiv bruk

Siden 2003 har Kulturminnefondet spilt ei viktig rolle i arbeidet med å ta vare på verneverdige kulturmiljøer eid av private og frivillige organisasjoner. Det er hele 20 år med innsats for bevaring av kulturarven.

I 2023 har vi lagt bak oss et år som kan betegnes som stabilt, det være seg søknadsmengde, i kontakten med eiere, frivilligheten og andre samarbeidspartnere, og internt i fondet.

I Kulturminnefondet er vi daglig i kontakt med private eiere og frivillige organisasjoner med et stort engasjement og mye motivasjon til å ta vare på kulturmiljøer over hele landet. Vår erfaring er at vern og aktiv bruk må gå hånd i hånd. Engasjerte eiere uttrykker ofte at de blir sett og hørt hos oss. Det bidrar til gode eksempler på hvordan kulturarven kan tas i bruk som ressurser for utvikling.

Ifølge tall fra SSB ble det revet over 14 000 bygninger i Norge i 2023. Mange av disse byggene kunne vært istandsatt og fått mange flere leveår. Kulturmiljøene er en ressurs av god kvalitet som kan tilpasses til en ny bruk, i en sirkulær økonomi og som en del av det grønne skiftet. Bruk er ofte det beste vern, og kulturmiljø som blir tatt godt vare på blir viktige ressurser for verdiskaping og i utviklingen av lokalsamfunn.

Kulturminnefondet prioriterer et mangfold av tiltak som omfatter ombruk, sirkulær økonomi og næringsutvikling. For å få til gode praktiske løsninger, som gir grunnlag for framtidig bruk, søker vi å være mulighetsorienterte i vår dialog med eierne av kulturmiljøene. Vi ønsker å være eiernes beste hjelper for å lykkes med prosjektene. Derfor er vår visjon "Vern gjennom aktiv bruk".

Folkets Hus i Sulitjelma ble bygd i 1926 etter mange års planlegging og innsamling av penger. Bygningen forvaltes i dag av Folkets hus venner Sulitjelma, en frivillig organisasjon. Styret i Kulturminnefondet ga i 2023 et tilskudd på kr 1 300 000,- slik at taket på Folkets Hus kan demonteres, repareres og skifersteinen legges på nytt.

Det ble Kulturminnefondets tilskudd nummer 8000, i det året Kulturminnefondet fylte 20 år. Folkets Hus rustes

nå opp for å fortsatt kunne være samlingspunktet i bygda og dette er vårt første prosjekt i Sulitjelma. Et stort løft for ei lokal forening, men også veldig viktig for å fortsatt fortelle historien om arbeiderklassens enorme innsats for å reise sitt eget hus.

Kulturminnefondet er et lavterskeltilbud

Søknadsmengden til Kulturminnefondet har vært stabilt høy over tid. Interessen for å sette i stand kulturmiljøer øker over hele landet. I 2023 fikk vi inn 1725 søknader. Til sammenligning kom det inn 21 søknader i 2003. Vi er veldig fornøyde med at så mange har søkt om støtte. Det betyr at stadig flere ser verdien av å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer, og at de ser at bygget de eier, båten de seiler med og huset de bor i har en langsiktig verdi i lokalsamfunnet og bidrar i det grønne skiftet.

Å senke terskelen for søkerne, slik at søknadsprosessen har blitt så enkel som mulig, gjør at eierne nå kan bruke mer tid på kulturminnet og mindre tid på søknadsprosess og rapportering. Nå hjelper vi ofte søkerne gjennom digitale befaringer og nettbaserte veiledning og informasjonsmøter. Det gjør at vi når ut til enda flere eiere landet rundt.

Kulturminnefondet som økonomisk katalysator.

Det er en løsningsorientert tilnærming og gode råd som skaper motivasjon og engasjement hos eierne. Pengene som kommer med tilskuddet hjelper også, men det er avgjørende at eieren blir sett og hørt, og får tro på at kulturminnet er viktig, lar seg redde og kan få en funksjon i

framtiden. Ikke minst er det viktig at andre tror på prosjektet.

Tilskudd fra Kulturminnefondet er på mange måter utslagsgivende for den store innsatsen som legges ned av eierne. Det er også verdt å merke seg at pengene fra Kulturminnefondet i mange tilfeller utløser andre tilskudd fra andre finansieringskilder og ikke minst en stor innsats fra private eiere selv.

Samarbeid

I 2023 har vi videreført og forsterket det gode samarbeidet med aktører innen kulturmiljøfeltet. Vi har fortsatt et mål om å være ansett som en god samarbeidspartner for private eiere og frivillige organisasjoner. Så langt råd er, deltar vi på ulike arrangement for å informere om stønadsordningen, gjerne digitalt. Vi opplever at frivillige lag og organisasjoner over hele landet ønsker informasjon om Kulturminnefondet. Det setter vi stor pris på og vi ser det som viktig å være mest mulig til stede.

Gjennom årene har vi etablert et godt samarbeid med øvrige virksomheter underlagt Klima- og miljødepartementet. Det faglige samarbeidet med Riksantikvaren bidrar til felles innsats for å øke kunnskapen i befolkningen om det virkemiddelapparatet som finnes for kulturmiljøet.

I tillegg har vi et praktisk og operativt samarbeid med Miljødirektoratet for å øke effektiviteten på våre interne administrative oppgaver. Slik utnytter vi ressursene på en god måte i fellesskap.

Formidling

Vårt arbeid med å formidle mulighetene for ny bruk, gjenbruk og transformasjon overfor eiere av kulturmiljøer er intensivert i 2023, fordi vi ser at det er et behov for det. Vi legger til rette for ombruk ved å gi støtte til å sette i stand kulturminner og kulturmiljøer. Derfor kan Kulturminnefondets bidrag ses som et viktig virkemiddel i satsingen på en mer sirkulær økonomi i samfunnet. Kulturminnefondet har bidratt til at kulturmiljøer har fått økt synlighet og vi når stadig ut til flere i ulike kanaler som i sosiale medier, i lokal og regional presse og på internett.

Administrasjon

Det er menneskene som er Kulturminnefondets viktigste ressurs. Tilrettelegging for at private eiere skal lykkes i sine prosjekter, er avgjørende for at vi skal lykkes med vårt samfunnsoppdrag. Våre medarbeidere tar et felles tverrfaglig ansvar for samhandling og forbedringsarbeid. Vi har en organisasjonskultur hvor våre medarbeidere, med ulik kompetanse og bakgrunn, tar eierskap til utviklingsarbeidet og bidrar til stadig forbedring av rutiner, søknadsskjema og hvordan vi har dialog med eierne. Et klart språk er viktig når vi formidler Kulturminnefondets oppgaver og beslutninger og dette tilstreber medarbeiderne i møtet med eierne.

Kulturminnefondet er en attraktiv arbeidsplass med lav «turnover», og vi er glade for at vi får mange kvalifiserte søkere når vi har ledige stillinger. Selv om søknadsmengden øker, er administrasjonen fortsatt liten. Dette har vi klart ved å arbeide aktivt med å forbedre våre tjenester og samarbeidsformer, slik at mest mulig av midlene går til prosjektene.

Jeg benytter anledningen til å takke styret og administrasjonen for et godt samarbeid. Vi takker samtidig Klima- og miljødepartementet for et tydelig oppdrag og tilgang til virkemidler som vi kan fordele til prosjekter over hele landet. Til slutt vil jeg sende en særlig takk til alle de frivillige organisasjonene, den enkelte som jobber frivillig og de private eierne som bruker både tid, engasjement og ressurser i bevaring av kulturmiljøer over hele landet.

Sammen har vi mye å være stolte over, og det er med både tilfredshet og spenning vi runder av 20-års jubileet for Kulturminnefondet. Styret i Kulturminnefondet er godt fornøyd med måloppnåelse og resultatene virksomheten har oppnådd i 2023.

Røros, mars 2024

Hanne K. Jakhelln

Hanne Kristin Jakhelln

styreleder

Musikk på låven

Søndre Vik Bigård er en vakker og bevaringsverdig gård med et nydelig gårdstun i Nissedal i Telemark.

Gården har vært i familiens eie siden 1868, da tippoldefaren til nåværende eier, Anne Kristin Fosli, kjøpte gården av Vikuls Vik. For henne er det viktig at tunet og låven skulle kunne brukes etter at jobben med å sette i stand stedet var gjort.

- Denne låven roper jo etter folkemusikk

Var farlig

Tunet består av et stabbur fra midten/slutten av 1500-tallet, våningshus fra 1700-tallet og låve fra 1800-tallet. Da Anne Kristin tok over Søndre Vik var det farlig for folk å gå inn i låven. Noe måtte gjøres, men låveprosjektet var et stort løft, både økonomisk og arbeidsmessig.

Uten støtten fra Kulturminnefondet hadde det nok bare blitt gjort mindre nødhjelpstiltak, sier Anne Kristin om hjelpen hun fikk fra Kulturminnefondet.

Nå har låven blitt et flott eksempel på en 1800-talls låve med originale golv, restaurerte vindu og låvebru. Låven rammer inn det nydelige gårdstunet som er godt synlig fra riksveien.

Idylliske kulisser for musikk og gårdsutsalg

Låven og tunet er nå idylliske kulisser for musikk og gårdsutsalg. Kulturmiljøet har en aktiv bruk som gleder både lokalbefolkningen og tilreisende.

- Uten støtten fra Kulturminnefondet hadde det nok bare blitt gjort mindre nødhjelpstiltak, sier Anne Kristin om hjelpen hun fikk fra Kulturminnefondet.

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN

Kulturminnefondet ble opprettet av Stortinget i 2002 og startet sitt arbeid i 2003. Kulturminnefondet er i dag et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som er underlagt Klima- og miljødepartementet (KLD). Hovedformålet til Kulturminnefondet er å bevilge midler til kulturminnetiltak. Kulturminnefondet er en rendyrket tilskuddsordning, og et lavterskeltilbud for private eiere av verneverdige kulturminner.

Kulturminnefondet får føringene for sin virksomhet fra en egen forskrift (Forskrift om vedtekter for Norsk kulturminnefond, FOR-2022-06-03-964). I tillegg gir det årlige tildelingsbrevet og økonomiinstruksen fra departementet nærmere føringer for Kulturminnefondet styre og administrasjon. Forskriften legger til rette for at midlene kan brukes innenfor hele kulturmiljøfeltet. Formålet lyder slik:

Kulturminnefondet skal:

- bidra til å styrke arbeidet med å bevare verneverdige kulturminner og kulturmiljø
- bidra til at et mangfold av kulturminner og kulturmiljø kan benyttes som grunnlag for framtidig opplevelse, kunnskap, utvikling og verdiskaping
- bidra til at kulturminner og kulturmiljø kan benyttes som ressurser i en sirkulær økonomi

Kulturminnefondet har som ansvar å følge den helhetlige miljøpolitikken til Klima- og miljødepartementet, og bidrar til dette ved å fungere som et økonomisk virkemiddel som muliggjør prosjekt som tar vare på kulturminner og kulturmiljø. Dette inkluderer et særlig ansvar for å redusere tapet av kulturminner og sørge for at disse benyttes som viktige bidrag i en bærekraftig samfunnsutvikling.

Kulturminnefondet er lokalisert på Røros. Kulturminnefondet har pr. 31. desember 2023 19 ansatte fordelt på 16,9 utførte årsverk.

Administrativ ledelse:

- Direktør: Simen Bjørgen
- Assisterende direktør: Pia Wigtil

Styrets arbeid

Styret forvalter midlene i samsvar med og innenfor rammene av forskriften, og treffer vedtak om tilskudd. Klima- og miljødepartementet oppnevnte nytt styre med funksjonstid fra 2. juli 2023 til 30. juni 2027

Styreleder og nestleder utgjør styrets arbeidsutvalg, og deltar i halvårsmøtene med Klima- og miljødepartementet. Det ble i 2023 avholdt 7 styremøter.

Hanne Kristin Jakhelln,
styreleder

Atle Hamar,
nestleder

Jetmir Raistaj,
styremedlem

Einar Bjørn Holtane,
styremedlem

Inger Christine Årstad,
styremedlem

Varamedlem: Margret Lie Wessel, John Olsen og Daniel Johansen.

Hovedtall

Kulturminnefondet fikk 1 725 søknader i 2023, med et samla søknadsbeløp på 567 millioner kroner. Det ble gjort vedtak i 1 685 søknader, av dem er 1 556 fra 2023 og 129 fra tidligere år. 40 søknader fra 2023 må ferdigbehandles i 2024.

TABELL 1: Tall på Behandlede søknader i året, med utviklingstall

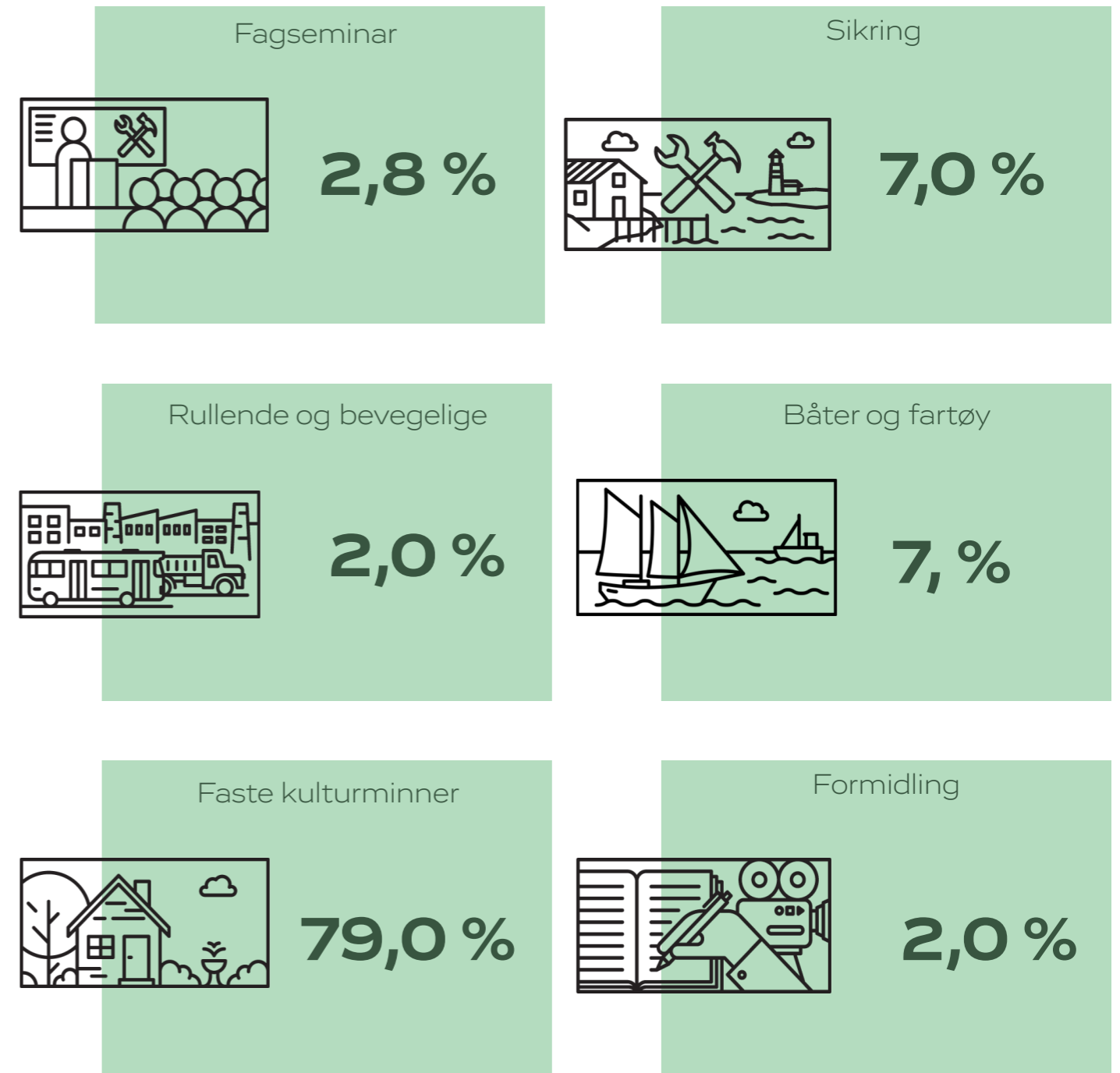
Søknadsordning	2021	2022	2023
Faste kulturminner	1493	1307	1351
Fartøy og båter	74	57	87
Sikringstiltak	219	173	85
Fagseminar	37	41	41
Rullende og bevegelige kulturminner	120	52	48
Formidling	17	37	73
Tilsammen	1960	1667	1685

TABELL 2: Søknadsbeløp med utviklingstall (beløp i 1000)

Søknadsordning	2021	2022	2023
Faste kulturminne	495 442	467 036	476 247
Fartøy og båter	15 809	14 958	24 637
Sikringstiltak	21 727	19 768	5 547
Fagseminar	1 895	1 687	2 109
Rullende og bevegelige kulturminne	22 594	6 290	7 472
Formidling	1 184	3 728	17 445
Til sammen	558 651	513 467	533 457
Endring fra fjoråret	72%	-8%	4%

Tabell 1 og 2 viser utviklinga av samla beløp i søknadene som er behandla. Samla søknadsbeløp viser økning fra 2022. Søknader og søknadsbeløp til faste kulturminner, fartøy og båter og formidling har økt i forhold til året før. Antall søknader i 2023 gikk opp med 1 % fra året før, og søknadsbeløpet med 4%.

Prosentvis fordeling av tilskudd fordelt på type søknadsordning

TABELL 3A: Behandlet søknader og vedatte tilskudd (beløp i 1000)

Antall	2021	2022	2023	Beløp	2021	2022	2023
Søknader	1 960	1 667	1 685	Søknader	558 651	513 467	533 457
Tilskudd	867	700	752	Tilskuddsbeløp	117 481	141 517	118 614

Tabell 3a viser behandla søknader og tilskudd med utviklingstall. I 2023 ble det tildelt midler til 52 flere prosjekt enn i 2022. Gjennomsnittlig beløp var kr 158 000 i 2023, en nedgang fra fjoråret, da gjennomsnittlig beløp var kr 202 000.

TABELL 3B: Innkommet søknader per år med søknadsbeløp (beløp i 1000)

Antall og beløp	2021	2022	2023
Antall søknader som er kommet inn	1 813	1 661	1 725
Søknadsbeløp per år (i 1000)	519 077	513 138	567 174

Tabell 3b viser innkomne søknader og søknadsbeløp per år.

TABELL 3C: Klagesaksbehandling

Klagebehandling	2021	2022	2023
Mottat klage på avslag	64	58	63
Mottat klage på avvisning			2
Klage trukket av klager	6	19	14
Klage avvist		14	47
Vedtatt medhold i klage	3	0	0
Klage under behandling	0	3	1
Klage ikke tatt til følge og sendt til KLD	58	22	3
Klage trukket av klager	1	0	
KLD tar klage til følge - ny behandling	1	1	1
KLD- tar ikke klage til følge	56	20	1
Under behandling i KLD	0	1	1

De fleste klagenes gjelder Kulturminnefondet sin prioritering av søknaden, vår skjønnsutøvelse. Kulturminnefondets skjønnsutøvelse kan ikke påklages, og slike klager blir avvist. I disse klagenes bes det som regel om en ny vurdering av vedtak om avslag. Dette har ført til at svært få klager må sendes til endelig avgjørelse av KLD. I 2023 kom også muligheten til å sende inn klager i ESS, som en forenkling for brukeren.

TABELL 4: Utvalgte nøkkeltall (belp i 1000)

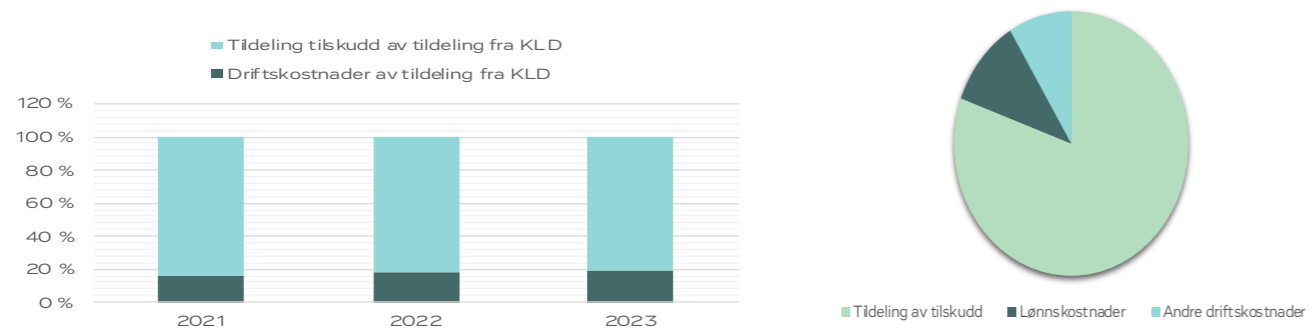
Nøkkeltall	2021	2022	2023
Antall ansatte pr. 31.12.	22	17	19
Antall avtalte årsverk	18,6	17,4	17,3
Antall utførte årsverk	17,0	16,5	16,0
Samlet tildeling	135 614	121 318	127 216
Utnyttelsesgrad	100 %	100 %	100 %
Driftskostnader	22 456	21 970	24 745
Lønnsdel av driftskostnader	58 %	57 %	55 %
Lønnskostnader pr. årsverk	773	753	852

Tabell 4 viser nøkkeltall fra årsregnskapet de tre siste åra. Avtalte årsverk i 2023 er på samme nivå som 2022. Andelen lønn av driftskostnadene er redusert sammenlignet med tidligere år, mens lønnskostnadene pr. årsverk har økt med nesten 100 000 kroner.

FIGUR 3 OG 4: Del av bevilgningen i året fra KLD og utnyttelse

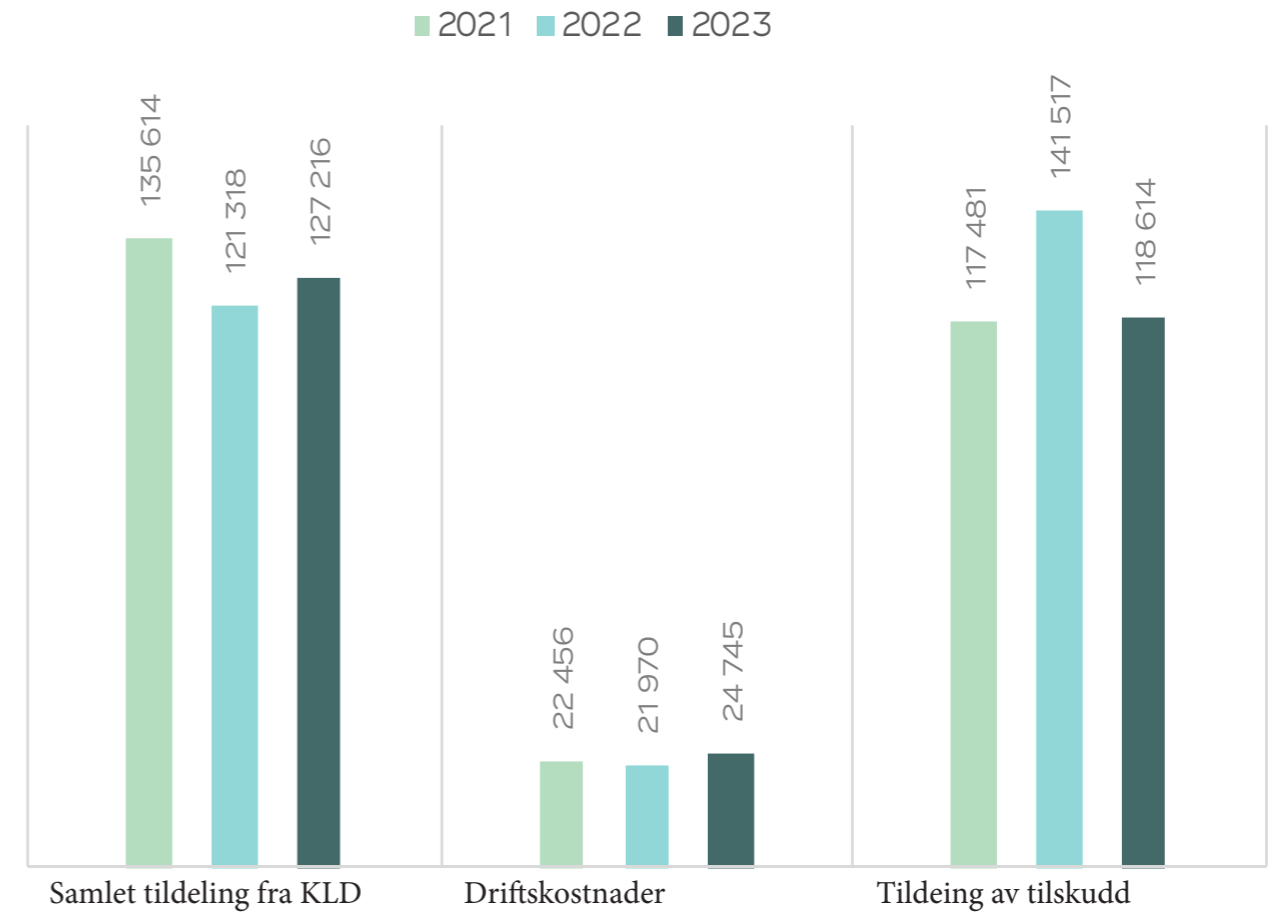

Figur 3 og 4 viser hvor stor del driftskostnader og tilskudd utgjør i prosent av bevilgninga i året. Og at bevilgninga utnyttes 100% i løpet av året. Driftskostnadene de siste tre årene ligger på 17–19 % av bevilgninga fra KLD.

TABELL 5: Nøkkeltall fra årsregnskapet (beløp i 1000)

Nøkkeltal fra årsregnskapet	2021	2022	2023
Samla tildeling fra KLD	135 614	121 318	127 216
Driftskostnader	22 456	21 970	24 745
Tildeling av tilskudd	141 517	117 481	118 614

Tabell 5 viser nøkkeltall basert på informasjon fra del VI, årsregnskap for de siste tre åra. Tabellen viser at summen av tilskudd og driftsutgifter gir et høyere beløp enn Bevilgninga fra KLD. Årsaken til dette er tilbakekalling av tilskudd, frasinger og at flere eldre prosjekt er avsluttet med reduksjon av tilskuddet. Tilbakeførte midler er lagt inn i balansen til bruk på nye tildelinger.

Fra rønne til forsamlingssted

Anne Kirsti Melhus sa opp jobben for å satse fullt og helt på Villa Breen. Det har vært en lang reise, men det har vært verdt det, sier hun.

Hun viser oss rundt om på Villa Breen og i Drengestua som nettopp er ferdig restaurert.

– Vi kaller det et sted helt for seg selv, for det er nettopp det vi ønsker å skape. Det var et lignende sted i Sverige som inspirerte meg og mannen min, forteller Anne Kirsti Melhus.

Anne Kirsti innrømmer at det var skummelt å skulle si opp en god og morsom jobb som administrerende direktør i Oslo. Men hun ville satse på **hotelldrømmen. Hun har alltid hatt en hotellgründer-spire i magen.**

Her er det fredelig, og gjestene kan leie hele stedet til ulike tilstelninger. Alt fra møter til konferanser og selskaper. Alle-rede har en bedrift booket to ganger.

Den grunnleggende drivkraften til Anne Kirsti er å skape et godt sted å være og et godt sted å jobbe, sier hun. Hun har alltid likt å lage fester for venner, samle folk og skape gode rammer.

– *Jeg vil heller sitte konkurs på gammelhjemmet, enn å angre på at jeg ikke prøvde.*

Lyset reddet huset

Villa Breen består i alt av tre gamle hus. Tidlig på 1800-tallet var Søndre Breen storgården i området, med husmannsplasser og store jord- og skogområder. Men da gårdens siste bonde, Otto Breen, døde i 1949 hadde både kona og de tre sønnene hans hadde allerede gått ut av tiden. Kommunen overtok gården og lagde sosialboliger – eller fattighus som det da ble kalt. Det er mange historier fra den perioden – både om lykkelige barneår og om tøffe tider.

Gikk fra falleferdig rønne til forsamlingssted

Drengestua som har fått støtte fra Kulturminnefondet kan benyttes til konferanse, møte eller rett og slett en minglingsplass. Det er gode muligheter for gåturer på stier i skogen like utenfor. Eller man kan ta en kaffepause i den flotte hagen under syrinbuskene.

– Det er ikke så mye som kan forstyrre her. Det er ikke noen nattklubber å gå til. Gjestene blir også overrasket over standarden på rommene. De tenker at det er et gårdshotell, men rommene er komfortable og moderne med bad på hvert rom.

På slutten av '70-tallet var hovedhuset i så dårlig forfatning at Romerikes Blad skrev at det mest sannsynlig ville bli solgt for nedrivning. Da kom kunstneren Bjarne Røtterud sammen med sin livsledsagerske Christine Bauman, og Bjarne så kun så det fantastiske lyset i rommet som skulle bli hans sommeratelier de neste 30 årene. Lyset reddet huset. Paret bodde i Paris på vinteren, men så fort snøen gikk, kom de kjørende tilbake til Breen.

I hovedbygget er det nå møterom, spisesal og en loungestue i andre etasje for avslapning om kveldene. Det er plass til hele 35 personer. I nabobygget Søstun er det tolv nye og fine overnatningsrom med plass til 22 gjester.

Fuglene kvitrer denne varme junidagen. Anne Kirsti viser oss rundt og forteller om drengestua som ble ferdig nå i vår.

– Den var helt nedfalls. Nærmest sunken ned i jorda. Ovnens lå nedgravd i bakken og veggene var seget utover. Kulturminnerådgiveren i Nes kommune sa vi sikkert hadde fått lov til å rive den. Da jeg så bygget, tenkte jeg “kan man brenne sånt?”

Hun er veldig glad for at det ble bestemt å restaurere den. Den blir flittig brukt av gjestene og er et tunskepende element.

– *Gjestene utbryter “wow, så fint det har blitt”*

Nå kan de endelig se resultatet av all jobbingen og innsatsen. Og det ser lovende ut. Mange har oppdaget stedet bare knappe kjøretur fra Gardermoen, et sted helt for seg selv.

AKTIVITETER OG RESULTATER

Kapittelet inneholder en samlet presentasjon og vurdering av Kulturminnefondets aktiviteter og resultater gjennom året. Denne gjennomgangen er strukturert ut fra de tre nasjonale kulturmiljømålene, og deres tilhørende prioriteringer og styringsparametere slik de kommer frem i tildelingsbrevet for 2023. I sammenheng med hvert av de nasjonale målene har Kulturminnefondet også foretatt en kvalitativ vurdering hvordan tilskuddsordningen bidrar til å oppnå målene og overordnede prioriteringer.

Til slutt i kapittelet redegjør vi for status på fellesføringene i tildelingsbrevet.

NASJONALT MÅL 1

Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø

Prioritering 1

Tilskuddsordningen er utviklet som et lavterskeltilbud for private eiere og foreninger

Vurdering av nasjonalt kulturmiljømål 1 og Kulturminnefondets arbeid med å utvikle tilskottsordninga

Kulturminnefondet arbeider konstant med å tilpasse søknadsprosessen og oppfølging av aktive prosjekt, slik at tilskuddsordningen skal være mest mulig tilgjengelig for alle. Målet om å gi alle en mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljøet ivaretas gjennom en rekke initiativ og aktiviteter. For å gjøre det enklere for private eiere og foreninger å delta, har Kulturminnefondet gjennomført flere forenklinger i søknadsprosessen. Tydelig veiledning, tilgjengelige ressurser, og digitaliserte verktøy i stadig utvikling bidrar til å senke terskelen for å søke om tilskudd, og hjelper eiere å finne gode bærekraftige løsninger.

For å sikre at interesserte parter er klar over tilskuddsordningen og vet hvordan de kan dra nytte av den, har Kulturminnefondet gjennomført flere informasjonskampanjer. Dette har bidratt til å opprettholde og forsterke bevisstheten om Kulturminnefondet som en mulig samarbeidspartner. Prioriteringen om å utvikle tilskuddsordningen som et lavterskeltilbud for private eiere og foreninger ivaretas også gjennom flere forskjellige plattformer og medium. Åpen dialog og mulighet for direkte tilbakemeldinger har vært essensielt for å tilpasse og forbedre tilskuddsordningen basert på reelle behov. Kulturminnefondet gjennomfører også interne seminarer med fokus på klarspråk og forvaltningsrett for å sikre et jevnt kompetansenivå og likebehandling i møtet med publikum.

Kulturminnefondet har aktivt kommunisert med målgruppene gjennom ulike kanaler, inkludert søknadskurs, informasjon i sosiale media og gjennom annen rådgivning. Dette forsterkes av opplæringsprogram som er skreddersydd for private eiere og foreninger, og som gir ytterligere veiledning om søknadsprosessen og kriteriene.

Den jevnlige videreutviklingen av det elektroniske søknadssenteret (ESS) er et målrettet arbeid med hensikt å stadig forenkle både søknadsprosessen og saksbehandlingen. ESS bidrar til en økt effektivisering, men også til økt tilgjengeliggjøring av søknadsordningen. Dette leder til at enda flere får mulighet til å legge til rette for frivillighet, engasjement og deltakelse i egen historie og lokalmiljø. ESS gir brukerne en samlet digital samarbeidsflate gjennom hele prosessen med søknad og gjennomføring av prosjekt. I 2023 ble også klagebehandlingen innlemmet som en del av denne løsningen for å forenkle brukernes totalopplevelse. gen for å forenkle brukernes totalopplevelse.

TABELL 6: Antall søknader, søknadsbeløp og tilskuddsbeløp er fremstilt fylkesvis (beløp i 1.000)

Fylke	Antall søknader	Søknadsbeløp	Tilskuddsbeløp
Troms og Finnmark	72	15 172	4 621
Nordland	113	40 572	8 232
Trøndelag	157	58 738	11 114
Møre og Romsdal	107	47 388	10 858
Vestland	285	92 888	16 597
Rogaland	145	44 758	9 721
Agder	166	35 527	10 724
Vestfold og Telemark	121	32 135	9 397
Innlandet	197	41 544	10 367
Viken	207	65 235	15 415
Oslo	115	59 497	11 568
Sum 2023	1 685	533 457	118 614

Søknadsordningen oppfattes som populær med et stort antall søknader fra hele landet. Det totale søknadsbeløpet er rundt 4,5 ganger høyere enn det totale tilskuddsbeløpet.

TABELL 7: Antall søknader totalt siste fem år er fremstilt fylkesvis

Fylke	2019	2020	2021	2022	2023
Troms og Finnmark	55	44	85	62	72
Nordland	63	73	103	102	113
Trøndelag	104	114	170	161	157
Møre og Romsdal	63	62	116	99	107
Vestland	154	179	322	274	285
Rogaland	93	84	140	124	145
Agder	115	124	178	160	166
Vestfold og Telemark	63	71	135	102	121
Innlandet	195	209	294	211	197
Viken	153	186	298	198	207
Oslo	69	73	119	106	115
Sum pr år	1 127	1 219	1 960	1 599	1 685

Tallene viser en generell vekst i antallet søknader. 2021 utgjorde et særtilfelle med et høyere antall prosjekt enn forventet, men normal jevn vekst har fortsatt også i årene etter pandemien.

TABELL 8 og 9: Antall søknader og tilskudd etter eierform, siste tre år

Antall søknader	2021	2022	2023	Antall tilskudd	2021	2022	2023
Privat	1 550	1 224	1 252	Privat	662	496	553
Selskap/foretak	198	185	185	Selskap/foretak	94	101	90
Forening	132	122	173	Forening	74	67	76
Stiftelse	58	47	60	Stiftelse	31	32	29
Offentlig eie	22	21	15	Offentlig eie	6	4	4
Til sammen	1 960	1 599	1 685	Til sammen	867	700	752

Den største andelen søknader kommer klart fra private eiere, men også selskap og foreninger og stiftelser er god representert. Særlig utviklingen i antallet søknader fra foreninger har steget tydelig de siste årene.

Kulturminner i privat eie er fortsatt kategorien med flest tilskudd, dette beror hovedsakelig på mengden søknader av denne typen. En større andel av søknadene i de andre kategoriene mottar tilskudd siden dette ofte er prosjekt som i høyere grad har en allmenn tilgjengelighet og nytteverdi. Tilskudd til kulturminner i offentlig eie skjer primært kun i spesielle særtilfeller hvor prosjektet kommer allmenheten overveiende til gode.

NASJONALT MÅL 2

Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging

Prioritering

Målsetningen i Meld. St. 16 (2019-2020) Nye mål for kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold om å koble natur, kulturmiljø og bærekraft ivaretas ved å vektlegge samfunnsnyten i søknadene

Vurdering av nasjonalt kulturmiljømål 2 og Kulturminnefondets bidrag til helhetlig samfunnsplanlegging

Prosjektene Kulturminnefondet bevilger midler til bidrar til at kulturminner eller kulturmiljø bevares som en kilde til framtidig opplevelse, kunnskap, og verdiskaping. Kulturminnefondet vektlegger gjenbruk og transformasjon av eldre bygg med aktiv bruk. Dette gir positive ringvirkninger sett fra både et økonomisk og miljømessig perspektiv. Dette er i tråd med Kulturminnefondets visjon om "vern gjennom aktiv bruk".

Verdiskapningseffekter

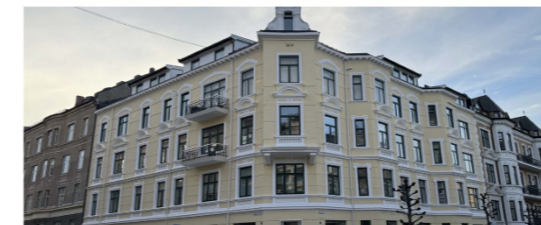
TABELL 10: Klima- og miljøeffekter, antall søknader, antall tilskudd, søknadsbeløp, tilskuddsbeløp (Beløp i 1000)

Verdiskapningseffekter	Antall søknader	Antall tilskudd	Søknadsbeløp	Tilskuddsbeløp
Ingen særskilte	843	272	223 955	31 340
Miljømessig	346	195	97 047	29 756
Kulturell	212	134	97 349	25 083
Sosial	105	52	22 044	9 190
Økonomisk	179	99	93 061	23 244
Sum 2023	1 685	752	533 457	118 614

Den største enkeltkategorien er søknader som ikke har noen særskilte verdiskapningseffekter, men totalt har halvparten av alle omsøkte prosjekt en eller flere tydelige verdiskapningseffekter. Slike positive merverdier prioriteres og tre av fire prosjekt som mottar tilskudd har derfor spesifiserte verdiskapningseffekter.

For å tallfeste samfunnsnyten av tilskuddene våre begynte vi fra 2023 å kategorisere søknadene etter deres verdiskapningseffekter. Vi har i 2023 operert med en firedelt modell med kategoriene miljømessig, kulturell, sosial og økonomisk verdiskaping, men det har i det videre arbeidet blitt valgt å slå sammen kategoriene for kulturell og sosial verdiskaping. Mange prosjekter har flere ulike typer verdiskapingseffekter, og i disse tilfellene vurderer vi hvilken effekt som er mest framtrepende.

Miljømessig verdiskaping omfatter ressurs- eller energiøkonomiske løsninger, som grad av utskifting, klimatilpasning, og energieffektivisering, men også tiltakenes påvirkning på kulturminnets plass i kulturmiljøet. I Oslo blir en hjørnebygård på Frogner fra 1899 satt i stand for å bedre kunne takle økte påkjenninger fra fukt og frost som fører til forvitring av områdets spesielle kulturmiljø bestående av murbygg med stiltrekk fra både nyrenessanse og nordisk nybarokk.

Skoveien 17, Oslo

Brygge, Aasheim i Rendalen

Kulturell verdiskaping er prosjektets eller tiltakenes bidrag til å styrke lokal identitet og stolthet i relasjon til det aktuelle kulturminnet, mens **sosial verdiskaping** bidrar til å styrke lokal bevissthet og engasjement omkring kulturminnet.

Dette er en mangfoldig kategori som inkluderer frivillig innsats, opplæring av skoleelever i tradisjonshåndverk, og ulike former for utadrettet og allmenntilgjengelig bruk.

På Aasheim i Rendalen i Innlandet har Kulturminnefondet gjennom to prosjekt bidratt til istandsettingen av et bryggemiljø unikt for området. Det som tidligere var et senter for tømmerfløtingen i Rena-vassdraget ble satt i stand for å styrke lokal identitet og historiebevissthet, og bli et lokalt samlingspunkt for fiskere, båtfolk, og badegjester. Prosjektene Kulturminnefondet bevilger midler til bidrar til at kulturminner eller kulturmiljø bevares som en kilde til framtidig opplevelse, kunnskap, og verdiskaping. Dette er i tråd med Kulturminnefondets visjon om "vern gjennom aktiv bruk".

Når Kulturminnefondet vektlegger aktiv bruk med gjenbruk og transformasjon av eldre bygg så er dette en form for bruk som får positive ringvirkninger sett fra både et økonomisk og miljømessig perspektiv.

Kulturminnefondet er også med og støtter istandsetting av den gamle bestyrerboligen ved Kopperå smelteverk i Trøndelag. Bygget fra 1898 settes i stand for å brukes til konserter, men og som kunstnerbolig for forfattere, komponister og musikere med innspillingsstudio og workshops. Slik aktiv bruk kan ha økonomiske sider gjennom utleie, arrangement eller salg av ulike produkter til å finansiere virksomheten, uten at økonomisk verdiskaping eller næringsdrift er målet i seg selv.

Økonomisk verdiskaping omfatter prosjekter som gir mer direkte inntjening, salg eller utleie, og slik bidrar til økonomisk avkastning og næringsutvikling. Vi skiller eksempelvis mellom en frivillig organisasjon som selger vafler og kaffe for å støtte hovedaktivitetene sine, og kommersielle foretak som kaféer og restauranter. Her er det imidlertid en glidende overgang som vurderes separat i hvert enkelt tilfelle.

Bestyrerbolig, Kopperå

I Bergen støtter vi istandsettingen av det tidligere maskinverkstedet på Laksevåg verft fra 1880-tallet. Her er det drevet sammenhengende industri i 200 år og bygningen og dens historie skal nå tas vare på og benyttes til mer allmenn virksomhet med rom for publikumsarrangement.

Maskinverksted, Bergen

Slik bruk bidrar også til utviklingen av en mer sirkulær økonomi hvor eksisterende bygg fortsatt er i aktiv bruk samtidig som kulturmiljøet bevares. Ved behandling vil prosjekt også kunne bli sortert i kategorien **ingen særskilte**, men dette er ikke å forstå som at prosjektet mangler verdiskapingseffekter. Mange prosjekter i denne kategorien har miljømessige verdiskapingseffekter ved at bygninger fortsatt kan brukes etter istandsetting og reparasjon. Dette er imidlertid noe som gjelder de aller fleste prosjektene vi støtter.

Evalueringen av Kulturminnefondets samfunnsnytte fra 2017, som skal oppdateres i 2024, viste at hver krone Kulturminnefondet ga i tilskudd utløste ytterligere 3,5 kroner i innsats fra eiere og andre tilskuddsordninger. Dette er en annen type verdiskapingseffekt som ligger inne i de aller fleste prosjektene. Vi har derfor kategorisert prosjekt med disse grunnleggende verdiskapingseffektene som "ingen særskilte", mens prosjektene som er kategorisert med andre verdiskapingseffekter har mer på toppen av dette.

Vi kategoriserer søknadene ut fra hvordan de er presentert av våre søkere, og ikke basert på vår vurdering som del av søknadsbehandlingen. Det betyr at prosjekt hvor det søkes om støtte til f.eks. etablering av jordvarme kategoriseres som miljømessig verdiskaping og energieffektivisering, samtidig som det er en type tiltak som Kulturminnefondet normalt ikke støtter siden det er en oppgradering.

Vi ser positivt på alle typer verdiskapingstiltak og klima- og miljøeffekter, men veier dem også opp mot helheten i prosjektene. Vi vurderer derfor også søknadene ut fra geografisk og tematisk fordeling, tiltakene i seg selv, og tiltakenes virkning på kulturminnets eller kulturmiljøets kulturmiljøfaglige verdi, i henhold til blant annet forskriften.

Klima- og miljøeffekter

TABELL 11: Klima- og miljøeffekter, antall søknader, antall tilskudd, søknadsbeløp og tilskuddsbeløp (Beløp i 1000)

Klima- og miljøeffekter	Antall søknader	Antall tilskudd	Søknadsbeløp	Tilskuddsbeløp
Ingen særskilte	1 184	471	365 856	69 158
Energieffektivisering	141	78	50 125	11 760
Gjenbruk	229	121	64 224	19 027
Ny bruk	122	76	47 681	17 219
Klimatilpasning	9	6	5 569	1 450
Sum 2023	1 685	752	533 457	118 614

I likhet med verdiskapingseffektene er det også her flest søknader som er sortert i kategorien for prosjekt med ingen særskilte klima eller miljøeffekter. Denne gruppen prosjekt mottar også størstedelen av midlene, men henger igjen sammen med at det utgjør en svært stor andel av den totale mengden søknader. Prosjekter med tydelige klima- og miljøeffekter er likevel i høyere grad prioritert og rundt 50-60 % av slike prosjekt mottar tilskudd, i motsetning til kategorien for ingen særskilte hvor andelen ligger på rundt 40 %.

I tillegg til verdiskapingseffekter ble det i 2023 også begynt å registrere hvilke klima- og miljøeffekter de enkelte prosjektene har. Ved registrering av klima- og miljøeffekter i søknadene vi behandler tok vi utgangspunkt i Riksantikvarens ressurser om klima og kulturmiljø og tilpasset dette ut fra hva som er relevant til vårt bruk.

I denne sammenheng kategoriseres prosjektene med kategoriene energieffektivisering, gjenbruk, ny bruk, og klimatilpasning, i tillegg brukes også her kategorien "ingen særskilte". Mesteparten av søknadene og prosjektene vi støtter har imidlertid forskjellige positive klima- eller miljøeffekter siden istandsetting av eldre bygninger og andre kulturminner for muliggjør videreført bruk heller enn nybygg. I tillegg kommer direkte effekter den videre bruken av kulturminnet får på naturmiljøet gjennom drift som bidrar til å bevare truede biotoper. Som i tilfellet med verdiskapingseffektene, må ikke kategorien "**Ingen særskilte**" leses som "ingen effekter".

Energieffektivisering omfatter tiltak som produksjon og montering av innervinduer, etterisolering, og vindtetting. Mange av prosjektene faller inn under denne kategorien siden tiltakene det søkes om generelt bidrar til byggene krever mindre energi og oppvarming for å kunne tas i bruk. Det er riktignok flere tiltak her vi som hovedregel ikke støtter, som etterisolering, noe som bidrar til at antallet søknader er en del høyere enn antallet tilskudd.

Gjenbruk gjelder hovedsakelig gjenbruk av bygningsdeler. Det typiske eksemplet er her restaurering av vinduer eller gjenbruk av takstein eller skifer. Dette er bærekraft gjenbruk som bidrar til å redusere negativ påvirkning på miljøet gjennom å senke behovet for å benytte nye byggematerialer ved å heller benytte kortreiste og mindre ressurskrevende lokale materialer.

Ny bruk er prosjekter der kulturminner skal tas i bruk til nye formål. I likhet med prosjekter i kategorien gjenbruk bidrar dette til å øke effektiviteten i utnyttelsen av ressurser i den allerede eksisterende bygningsmassen.

I Steigen kommune i Nordland er Kulturminnefondet en av flere aktører som sammen bidrar til at en tidligere solartank på Grøtøy handelssted får ett nytt formål som overnattingssted, og en del av opplevelsesturismen i området. Dette skaper positive synergieffekter i form av økonomisk verdiskaping, men bidrar også til økt tilgjengelighet, samt opplevels- og kunnskapsverdier til glede for lokalsamfunnet, og besøkende.

Solartank, Steigen

Klimatilpasning er tiltak som skal gjøre kulturminnet eller kulturmiljøet mer motstandsdyktig mot klimaendringer. Dette inkluderer montering av takrenner der det tidligere ikke har vært behov for det, endring til større takutstikk, eller i noen tilfeller drenering eller andre former for håndtering av overvann.

Arbeidet med steinmuren til to sjøhus på fiskeværet i Røssøyvågen i Møre og Romsdal er et annet eksempel på klimatilpasning. Sjøhusene er deler av et unikt kystkulturmiljø som grunnet ekstremvær i moderne tid stod i fare for å rase ut, men som nå sikres og tilpasses slik at dets verdier ivaretas også for framtiden.

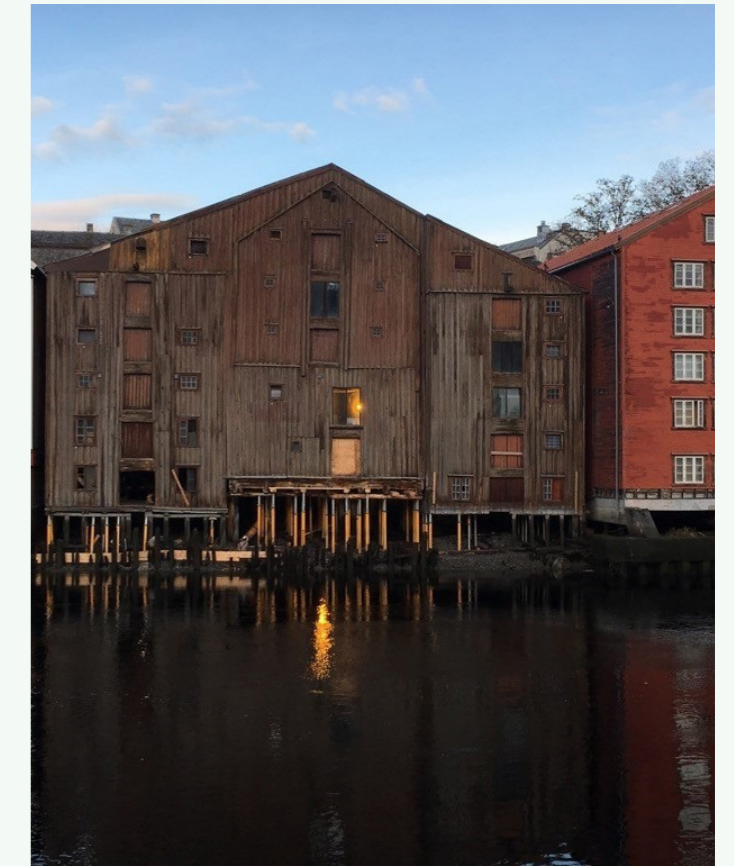
Fiskevær, Røssøyvågen

Huitfeldtbrygga settes i stand

– et viktig landemerke ved Nidelva

Huitfeldtbrygga, som ligger ved den ikoniske Kjøpmannsgata i Trondheim, er en av de største bryggene i byen og et viktig landemerke ved Nidelva. I 2023 ga Kulturminnefondet tilskudd på 700 000 til arbeid med taket og har også tidligere gitt støtte til arbeidet med å sette i stand brygga.

Huitfeldtbrygga er en tredelt brygge fra 1700- og 1800-tallet og har stor historisk verdi. Brygga har gjennom årene hatt mange eiere og har blitt brukt til en rekke formål og vil etter å ha blitt satt i stand brukes til næringsaktivitet.

NASJONALT MÅL 3

Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Prioritering 1

Mangfold og tematisk bredde prioriteres i tilskuddsforvaltningen

TABELL 12: Antall tilskudd etter hovedkategori fylkesvis

Kulturminnetype	Arkeologi	Private bygninger	Industri og forretningsbygg	Offentlige og allmenne bygninger	Utenomhusanlegg og kulturlandskap	Ferdse og samferdselsanlegg	Båt og fartøy	Andre konstruksjoner	Bevegelige kulturminner	Fagseminar	Formidling	Sum
Troms og Finnmark	0	18				3	2		1	1	1	26
Nordland	0	27	6	6		1	4	1	2		1	48
Trøndelag	0	47	5	2			4		1	1	1	61
Møre og Romsdal	0	40	9	6			7		1	1	2	66
Vestland	0	71	9	6	3	1	14		3	3	5	115
Rogaland	0	39	8	1			6		2	2		58
Agder	0	75	6	2	1		5		1	2	2	94
Vestfold og Telemark	0	44	2	1			4	1	1	1	1	55
Innlandet	0	58	6	4	2	4	2	3		1		80
Viken	0	71	5	3	3		6	1	1	3	2	95
Oslo	0	38	4	2	1		1		2	4	2	54
Sum 2023	0	528	60	33	10	9	55	6	15	19	17	752
2022	0	486	61	31	6	14	37	5	20	22	18	700
2021	0	607	73	36	12	22	52	2	31	25	7	867

Den aller største andelen tilskudd går til private bygninger. Dette er imidlertid en forholdsvis mangfoldig kategori som inkluderer de fleste former for boliger, samt varierte drifts-, og næringsbygninger. Dette er også bygg som i stor grad er privat eid og andelen reflekterer dermed i stor grad tallene fra søknader og tilskudd ut fra eierform.

KAKEDIAGRAM: Tilskuddsbeløp etter hovedkategori av kulturminner

Det totale tilskuddsbeløpet til hovedkategoriene reflekterer i stor grad også andelen tilskudd. Private bygninger mottar totalt den største andelen av midlene, men de andre ordningene, spesielt industri og forretningsbygg, offentlige og allmenne bygninger, samt båt og fartøy bidrar til et mangfold i tilskuddfordelingen.

FORMELL STATUS

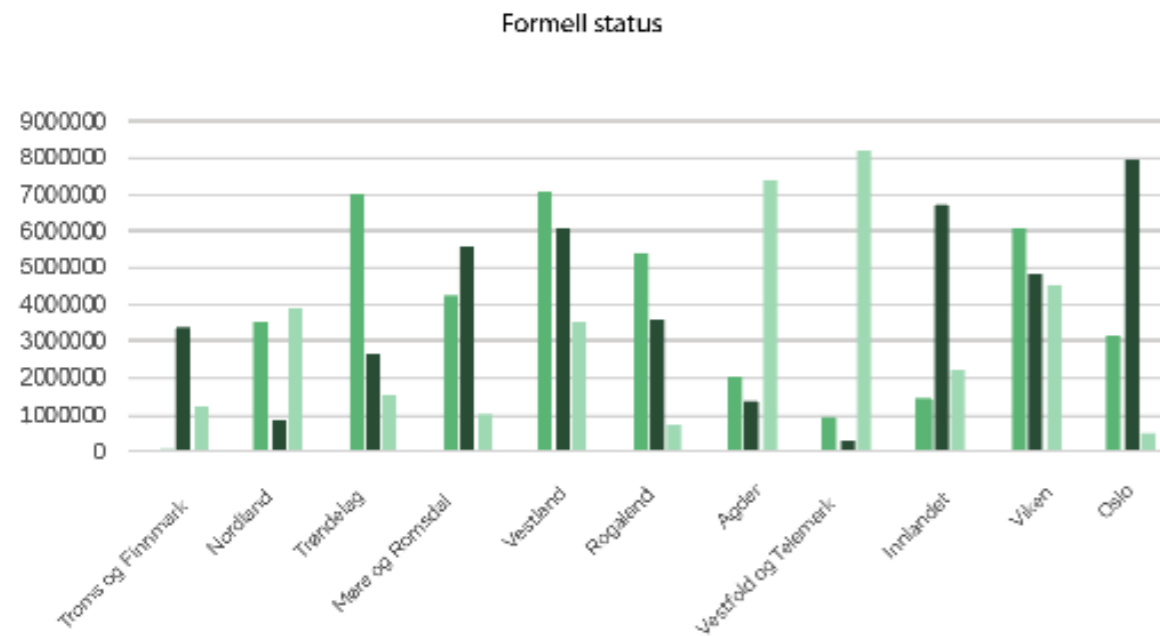
TABELL 13: Antall tilskudd etter formell status fylkesvis

Formell status	Fredet	Planregulert	Bevaringsverdig	Udefinert	Sum
Troms og Finnmark	0	1	13	12	26
Nordland	0	14	3	31	48
Trøndelag	0	26	16	19	61
Møre og Romsdal	0	18	40	8	66
Vestland	0	37	38	40	115
Rogaland	0	29	23	6	58
Agder	0	19	11	64	94
Vestfold og Telemark	0	3	1	51	55
Innlandet	0	7	56	17	80
Viken	0	30	32	33	95
Oslo	0	12	33	9	54
Sum 2023	0	196	266	290	752
2022	0	213	235	252	700
2021	2	236	229	400	867

Den største andelen tilskudd går til prosjekt med kulturminner uten en definert formell status. Betegnelsen udefinert betyr imidlertid kun at kulturminnet ikke har en spesifisert formell status, det reflekterer ikke nødvendigvis kulturminnets kulturminneverdier. Totalt er det likevel prosjekt som enten er definert bevaringsverdig, enten gjennom saksbehandling eller av eksterne, og planregulerte kulturminner som til sammen utgjør de fleste tilskudd.

SØYLEDIAGRAM: Tilskuddsbeløp etter formell status fylkesvis

Det forekommer tydelige forskjeller blant fylkene når det gjelder formell status. Disse forskjellene har en serie ulike årsaker som henger sammen med blant annet grad av kartlegging og vurdering av kulturminner i de enkelte kommuner og fylker. Typen kulturmiljø og andre tilgjengelige ressurser i form av kompetansesenter, by/kommuneantikvar eller andre instanser med antikvarisk kompetanse kan også påvirke regulering og kategorisering av kulturminner.

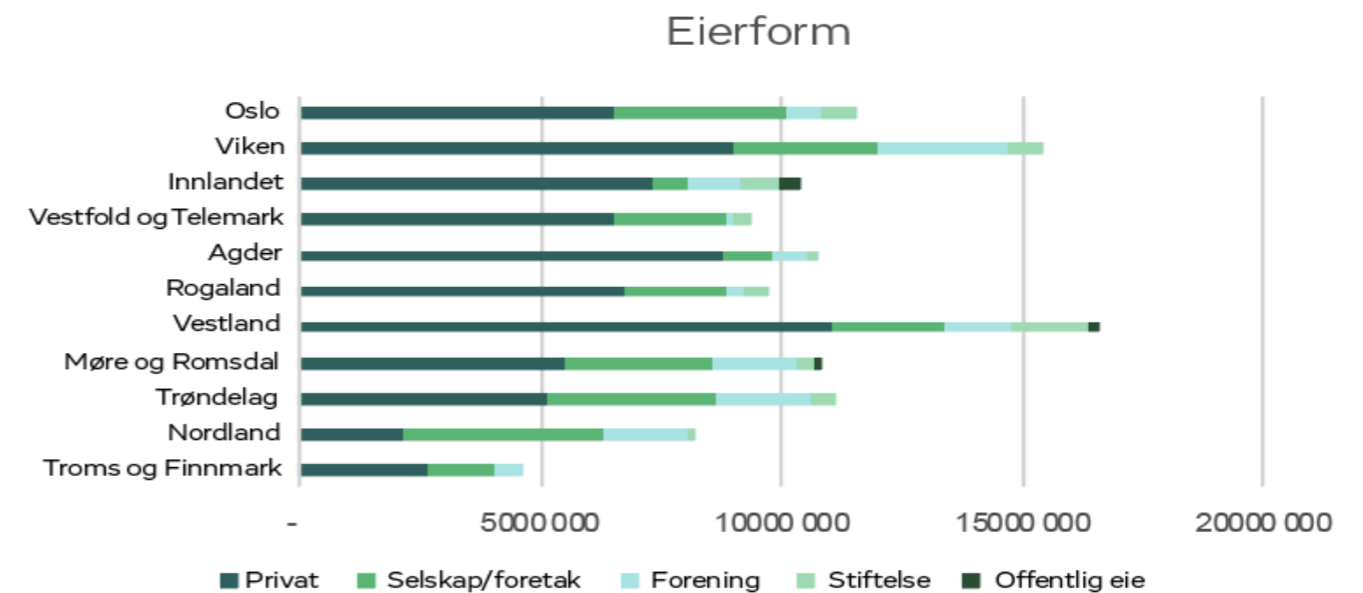
EIERFORM

TABELL 14: Antall tilskudd etter eierform fylkesvis

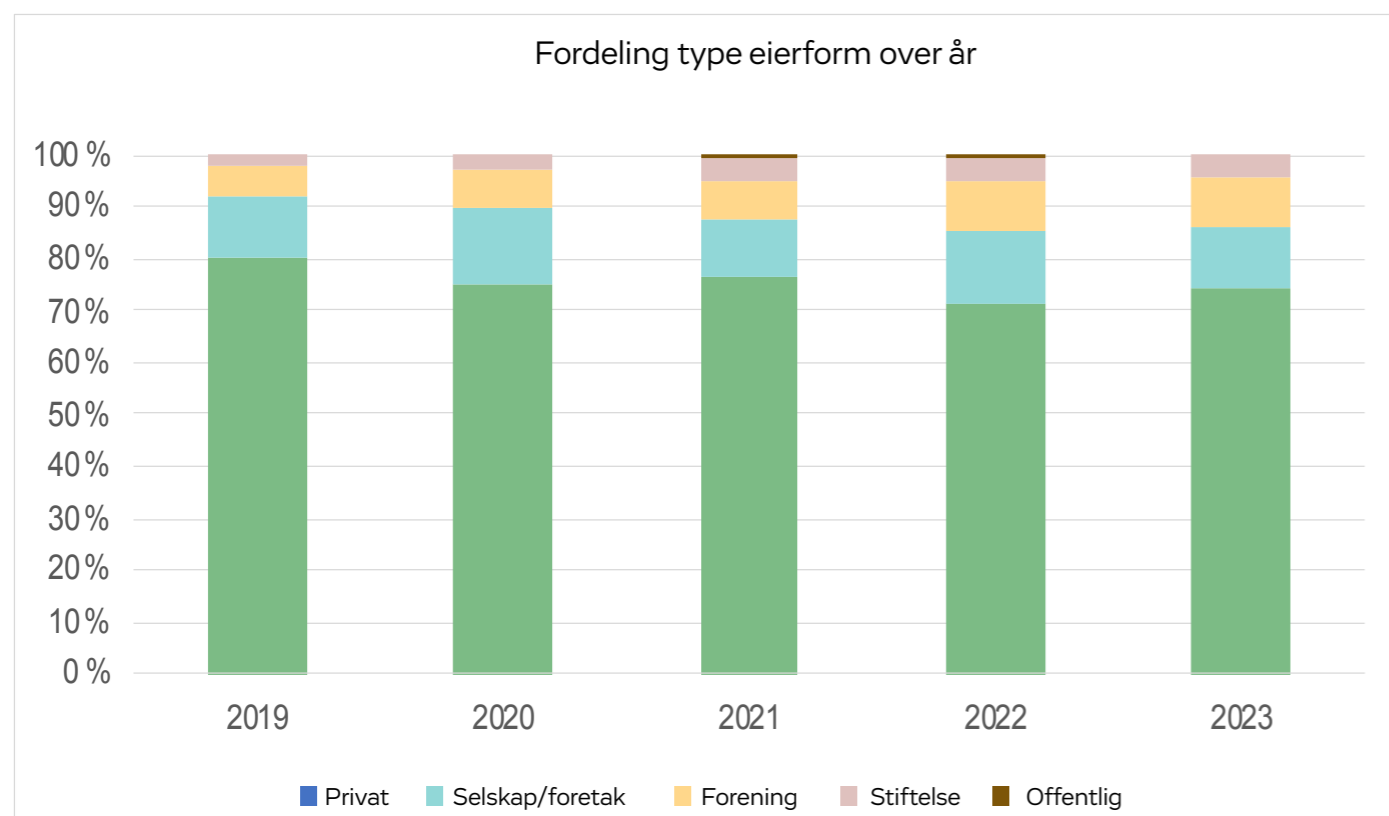
Eierform	Privat	Selskap/foretak	Forening	Stiftelse	Offentlig eie	Sum
Troms og Finnmark	19	5	2			26
Nordland	25	10	12	1		48
Trøndelag	42	9	8	2		61
Møre og Romsdal	42	13	9	1	1	66
Vestland	89	10	9	6	1	115
Rogaland	43	7	4	4		58
Agder	80	5	8	1		94
Vestfold og Telemark	40	10	3	2		55
Innlandet	63	4	7	4	2	80
Viken	72	9	8	6		95
Oslo	38	8	6	2		54
Sum 2023	553	90	76	29	4	752
2022	496	101	67	32	4	700
2021	662	94	74	31	6	867

Om man ser på fordelingen av tilskudd etter eierform brutt ned fylkesvis så ser man at dette i stor grad ligner den fordelingen av tilskudd etter eierform totalt på landbasis. En observasjon er imidlertid at tilskudd til selskap/foretak, foreninger, og stiftelser utgjør en mye større andel av tilskuddene i fylker som har færre prosjekt totalt når de sammenlignes med antallet tilskudd til private.

SØYLEDIAGRAM: Tilskuddsbeløp etter eierform fylkesvis

SØYLEDIAGRAM: Tilskuddsbeløp etter eierform over år

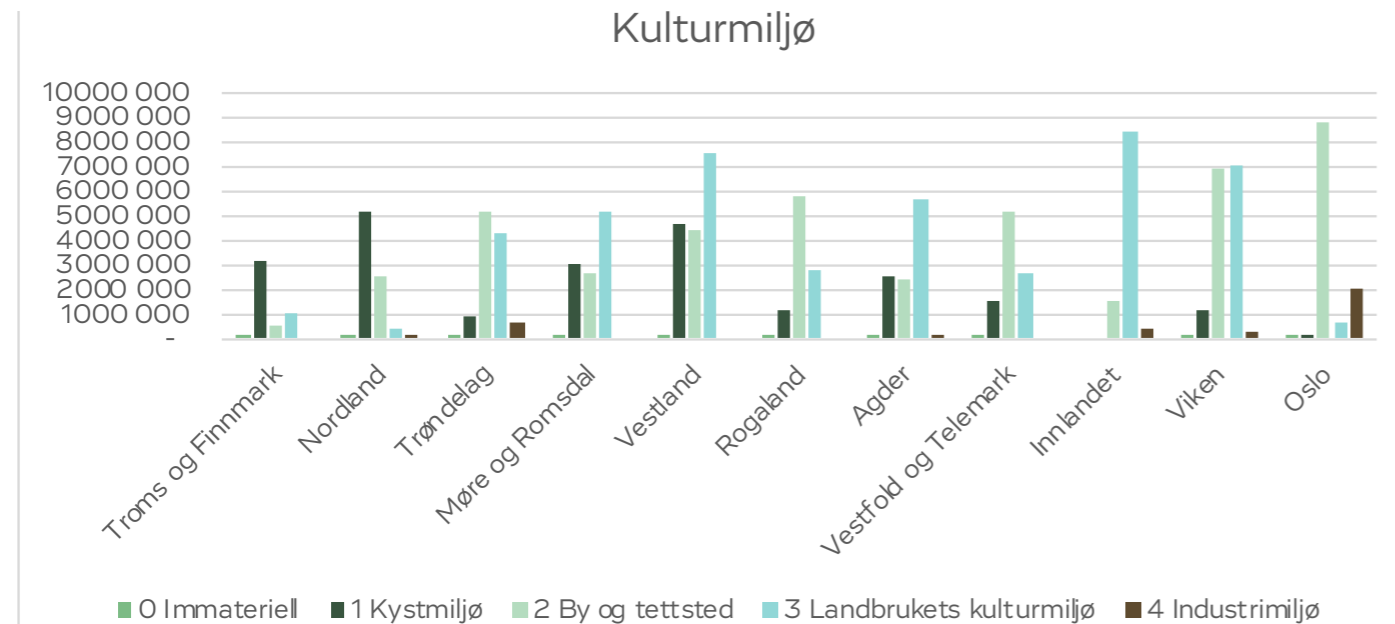
KULTURMILJØ

TABELL 15: Antall tilskudd etter kulturmiljø fylkesvis

Kulturmiljø	Immateriell	Kystmiljø	By og tettsted	Landbrukets kulturmiljø	Industri miljø	Totalsum
Troms og Finnmark	1	15	3	7		26
Nordland	1	31	9	5	2	48
Trøndelag	2	6	21	31	1	61
Møre og Romsdal	3	13	14	36		66
Vestland	4	30	25	56		115
Rogaland	3	10	26	19		58
Agder	3	23	17	50	1	94
Vestfold og Telemark	1	10	24	20		55
Innlandet			8	70	2	80
Viken	4	9	33	48	1	95
Oslo	4	1	41	2	6	54
Sum 2023	26	148	221	344	13	752
2022	44	143	229	275	9	700
2021	30	164	303	352	18	867

Tilskudd etter kulturmiljø varierer en del på fylkesbasis. Dette har en naturlig sammenheng med regionale variasjoner innen geografi, bosetningsmønster, og næringsutvikling. Det er for eksempel naturlig at Innlandet uten kyst ikke har prosjekt i kystmiljø, eller at andelen prosjekt i by og tettsted er høyere i mer sentraliserte områder som Oslo.

TABELL 15: Antall tilskudd etter kulturmiljø fylkesvis

Den interne fylkesvise variasjonen i kulturmiljø er et resultat av hvert fylkes særegne stedsmessige og demografiske forhold som gir utslag i forskjellige bo- og driftsmønstre. Det etterstrebes variasjon for å sikre et mangfold også fylkesvis, men fordelingen holder seg siden det også legges opp til å sikre representativitet og synlighet av fylkenes individuelle særpreget.

TABELL 16: Antall tilskudd etter etnisk tilhørighet fylkesvis

Etnisk tilhørighet	Norsk	Samisk	Skogfinsk	Kvensk	Totalsum
Troms og Finnmark	23	2		1	26
Nordland	48				48
Trøndelag	61				61
Møre og Romsdal	66				66
Vestland	115				115
Rogaland	58				58
Agder	94				94
Vestfold og Telemark	55				55
Innlandet	76		4		80
Viken	95				95
Oslo	54				54
Sum 2023	745	2	4	1	752
2022	697	1	1	1	700
2021	863		4		867

De aller fleste tilskudd har ingen øvrig etnisk tilhørighet utover den norske, og alle prosjekt med enten samisk, kvensk eller skogfinsk som er tildelt midler kommer fra enten Innlandet eller Troms og Finnmark. Dette er i en viss grad et resultat av den geografiske fordelingen av kulturminner med slik etnisk tilhørighet og et begrenset antall søknader. Selv om prosjekt med kulturminner med slik bakgrunn utgjør et mindretall så tillegges vurderingen av dette vekt og kategoriene benyttes som et eget steg i saksbehandlingen for å sikre bevissthet og kartlegging av dette.

Jørntunet holdes ved like gjennom stort engasjement

– driv med viktig formidling

Jørntunet er eit gammalt tun frå 1800-talet i Bremanger i Vestland, og ligg i eit typisk norsk kulturlandskap med vakre fjell og fjorden som næraste nabo. Tunet er det eineste av sitt slag i Bremanger kommune, og vert bruka, ikkje berre av bygdafolk, men av heile regionen.

Anlegget formidlar gardskultur, med fokus på lokal identitet. Jørntunet er viktig for formidling mot skular, men også mot andre grupper i lokalsamfunnet.

Både kvernhus, stabbur og golvet på Jørnlada har vorte restaurert og satt istand, og til dette har Kulturminnefondet hatt glede av å ha bidrege med til saman 153 500 kulturminnekroner.

Vurdering av nasjonalt kulturmiljømål 3 og Kulturminnefondets faglige og tematiske bredde

Gjennom utadrettet virksomhet, rådgivning og søknadsbehandlingen sikrer Kulturminnefondet kontakt med et mangfold av frivillige, håndverkere og eiere. Tilskuddene som gis bidrar til å ivareta kulturminner og kulturmiljø som kilder til opplevelse, kunnskap og næring i framtiden, men dette skaper også andre ringvirkninger.

Kulturminnefondet har siden oppstarten i 2003 fordelt i overkant av en milliard kroner gjennom direkte tilskudd, men har også utløste verdier tilsvarende flere ganger dette beløpet i annen finansiering, engasjement og egeninnsats. Midlene fører til en fortsatt aktiv bruk av kulturminnene som skaper arbeidsplasser, bidrar til å utvikle håndverkskompetanse, og gir folk tilgang på historien som ligger i vår felles bygningsarv. Til sammen skapes det slik flere direkte og indirekte effekter som bidrar til å utvikle lokalsamfunn og næring som en del av en helhetlig samfunnsplanlegging. Denne aktualiseringen og aktive bruken av kulturminnene leder også til kulturminnet fortsatt vedlikeholdes i framtiden.

For at et mangfold av folk skal kunne oppleve en tilknytning og relevans av våre kulturminner og kulturmiljø så prioriterer Kulturminnefondet at en faglig og tematisk bredde i tilskuddsforvaltningen. Det legges vekt på at

prosjektene har en geografisk, sosial, etnisk, nærings- og tidsmessig representativitet og dette er forhold under kontinuerlig vurdering når prosjekt vurderes. Dette er vurdert innenfor rammene av Kulturminnefondets forskjellige søknadsordninger – faste kulturminner, sikringstiltak, rullende og bevegelige kulturminner, fartøy og båter, fagseminar, og formidling. Ut fra en vurdering av utviklingen i fordelingen av midler settes det prioriterte satsningsområder for å sikre bredde i tilskuddsforvaltningen. I 2023 har næringsutvikling, verdiskaping, prosjekt i by og tettsted, og utvikling av håndverkskompetanse vært ekstra høyt prioritert for å sikre aktiv bruk, og en utjevning i mangfold og tematisk bredde.

Prioritering 2

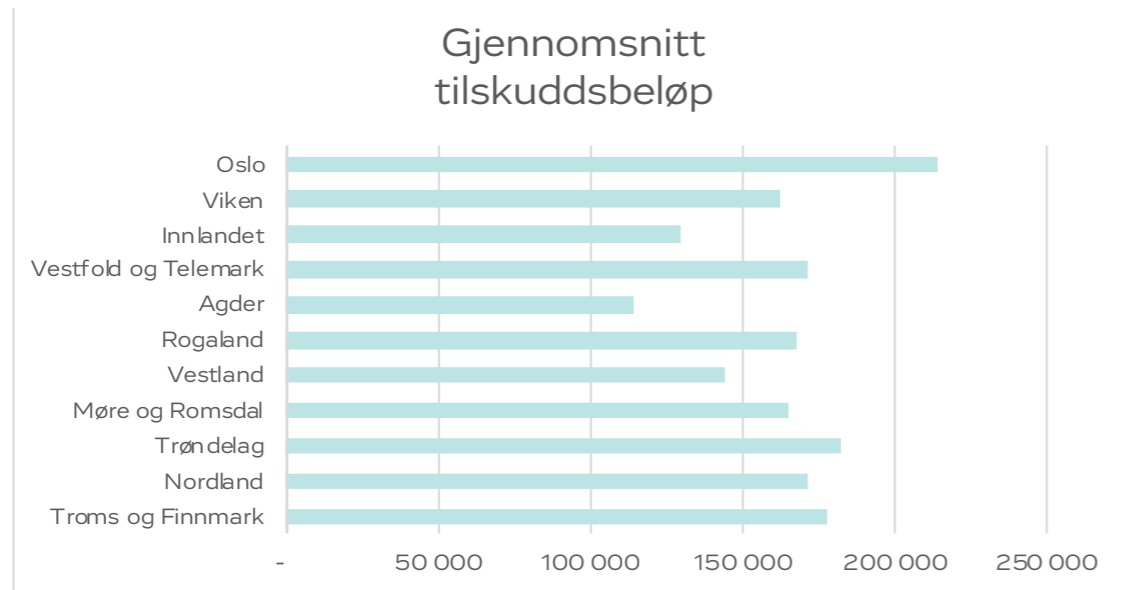
Tilskuddsforvaltningen har bred geografisk spredning

TABELL 17: Antall tilskudd, tilskuddsbeløp og gjennomsnittlig tilskuddsbeløp fylkesvis

Fylke	Antall tilskudd	Tilskuddsbeløp	Gjennomsnitt
Troms og Finnmark	26	4 621 000	177 731
Nordland	48	8 232 000	171 500
Trøndelag	61	11 114 000	182 197
Møre og Romsdal	66	10 858 000	164 515
Vestland	115	16 597 000	144 322
Rogaland	58	9 721 000	167 603
Agder	94	10 724 000	114 085
Vestfold og Telemark	55	9 397 000	170 855
Innlandet	80	10 367 000	129 588
Viken	95	15 415 000	162 263
Oslo	54	11 568 000	214 222
Sum 2023	752	118 614 000	157 731

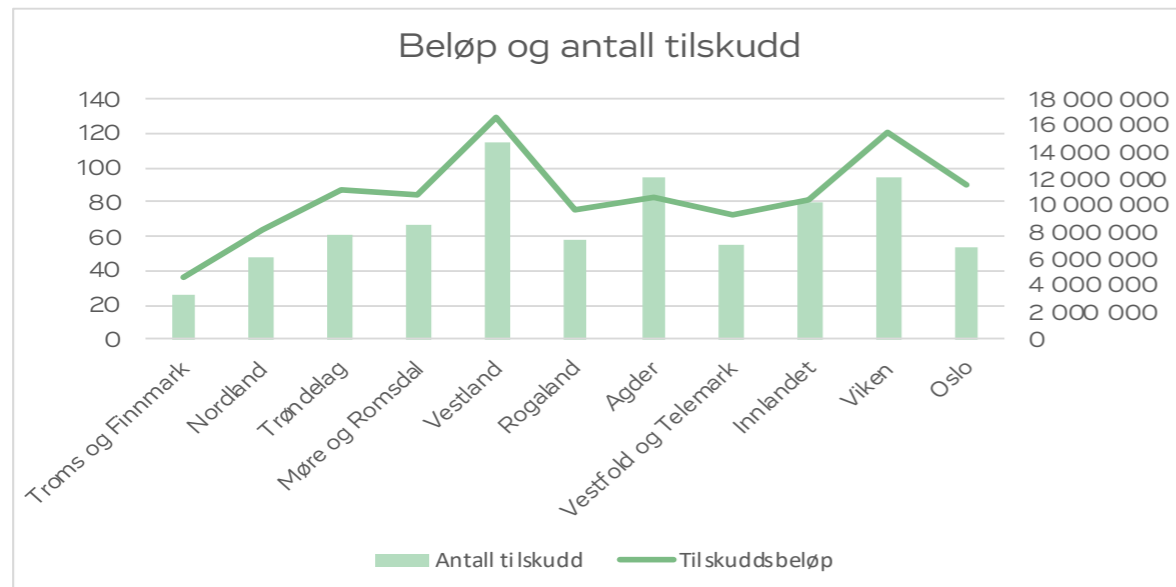
Det forekommer en tydelig variasjon i antallet tilskudd og dermed også i totalt tilskuddsbeløp mellom fylkene, men det gjennomsnittlige tilskuddsbeløpet varierer generelt i mindre grad. Til tross for variasjoner i antallet søknader, og dermed antallet tilskudd legger tilskuddsfordelingen opp til en bred fordeling hvor prosjekt totalt kan forvente tilsvarende tilskudd uavhengig av geografisk beliggenhet.

GRAF: Gjennomsnittlig tilskuddsbeløp fylkesvis

Det største avviket i det gjennomsnittlige tilskuddsbeløpet er til Oslo. Dette henger sammen med at Oslos til tross for sin store befolkning likevel har en begrenset mengde søknader. Disse søknadene er til gjengjeld ofte i en høyere prisklasse og av en mer omfattende art. Tilskuddsfordelingen tar hensyn til slike forhold og prioriterer midler etter behov. Agder som har det laveste gjennomsnittlige tilskuddsbeløpet, har til gjengjeld den forholdsvis stor mengde søknader og tilsagn i forhold til folketall, og det motsatte gjør seg dermed gjeldende.

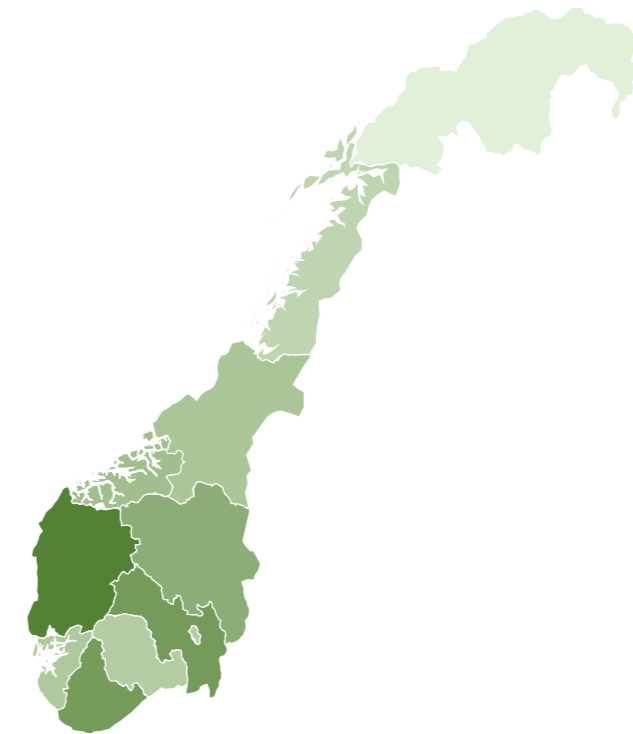
DIAGRAM: Antall tilskudd (søyler) og tilskuddsbeløp (graf) fylkesvis

Store regioner med en forholdsvis høy befolkning slik som Vestland og Viken har et stort antall søknader og tilsagn, og et tilsvarende høyt totalt tilskuddsbeløp. Fylker som også har mange søknader og tilskudd, men mindre befolkning og dermed et noe lavere gjennomsnittlig tilskuddsbeløp, slik som Agder og Innlandet har da også korresponderende totalt tilskuddsbeløp.

KART: Antall tilskudd fylkesvis

Tilskuddsbeløp 2023

Leveres av Bing
© Microsoft, TomTom

TABELL 18: Antall tilskudd fylkesvis siste tre år

Fylke	2021	2022	2023
Troms og Finnmark	41	27	26
Nordland	44	49	48
Trøndelag	71	63	61
Møre og Romsdal	61	56	66
Vestland	139	93	115
Rogaland	63	59	58
Agder	100	84	94
Vestfold og Telemark	62	43	55
Innlandet	112	83	80
Viken	115	98	95
Oslo	59	45	54
Sum år	867	700	752

Store regioner med en forholdsvis høy befolkning slik som Vestland og Viken har et stort antall søknader og tilsagn, og et tilsvarende høyt totalt tilskuddsbeløp. Fylker som også har mange søknader og tilskudd, men mindre befolkning og dermed et noe lavere gjennomsnittlig tilskuddsbeløp, slik som Agder og Innlandet har da også korresponderende totalt tilskuddsbeløp.

Vurdering av nasjonalt kulturmiljømål 3 og Kulturminnefondets geografiske spredning i tilskuddsforvaltningen

Kulturminnefondet har gjennom 2023 også spesielt prioritert å oppnå en bred geografisk spredning, både nasjonalt, men også internt i fylkene. I behandling av søknader tillegges dette, sammen med vurdering av tematisk bredde, stor vekt. Tilgjengeliggjøring av både informasjon om inspirerende prosjekt og hvordan publikum skal gå fram for å søke benyttes for å motivere folk til å søke og engasjere seg i det å ivareta sin lokale kulturarv.

Gjennom strategisk kommunikasjonsarbeid med både generelle og målrettede kampanje og annonser i media sørges det for at folk i hele landet har kunnskap om Kulturminnefondet. Det er i dag kun én kommune, Loppa i Finnmark, som det ikke er mottatt en søknad fra. Ellers er alle andre kommuner i landet representert.

Kulturminnefondets bidrag til FNs bærekraftsmål

God helse og livskvalitet

Flertallet av prosjektene Kulturminnefondet gir tilskudd til utføres med dugnad. Slik får flere engasjement og deltakelse i historien og lokalmiljøet sitt. Dugnadsarbeid fremmer også folkehelse gjennom deltakelsen og møteplassen prosjektet skaper. Dette bidrar derfor også til mental helse gjennom tilhørighet, nettverk, samarbeid, mening og trivsel.

I flere av prosjektene Kulturminnefondet støtter, er det også vektlagt at kulturminnene som settes i stand ligger ved eller er populære turmål. Dette bygger også opp under god folkehelse.

Ren energi til alle

Kulturminnefondet bidrar gjennom tilskuddsordningene til energieffektivitet i eldre bygningsmasse, jf. bærekraftsmål 7.3. Som St.meld. 16, kap. 9 også omtaler, står byggesektoren for omtrent 40 % av det globale energiforbruket. Ved å oppgradere eksisterende bygninger, reduseres dermed energiforbruket. Kulturminnefondets tilskudd bidrar til dette. Jf. også SINTEFs rapport «Grønt er ikke bare en farge – Bærekraftige bygninger eksisterer allerede».

God utdanning

Gjennom tilskuddordninga bidrar Kulturminnefondet særlig til delmål 4.3, 4.4 og 4.7. Ved å støtte praktiske håndverkskurs bidrar vi til etter- og videreutdanning. Kulturminnefondet prioriterer søknader om tilskudd til kurs med lærlinger og samarbeid med skoleverket og eldre tradisjonshåndverkere. Byggfagelever deltar i prosjekter støttet av Kulturminnefondet. Tilskudd gir realkompetanse ved kunnskapsoverføring én-til-én i en uformell kontekst, som regel på byggeplass, ofte fra eldre til yngre håndverker. Tilskudd generelt bygger opp under sirkulær økonomi og bærekraft ved å gi sysselsetting og karrieremuligheter til yngre håndverkere. Kulturminnefondet samarbeider også med byggenæringa f.eks. i praktiske kurs for håndverkere. I tillegg skjer det generell kunnskapsspredning gjennom prosjektene vi støtter.

Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Tilskudd fra Kulturminnefondet gir ringvirkninger tilsvarende 3,5 ganger verdien av tilskuddet, i henhold til rapport fra Menon Economics fra 2017. Videre vektlegger Kulturminnefondet bruk, næringsutvikling, verdiskaping og langsiktighet i prioritering av søknader. Gjennom tilskuddsordninga støtter Kulturminnefondet også sysselsetting av kvalifiserte håndverkere over hele landet (8.3, «stimulere til formalisering av og vekst i talet på svært små, små og mellomstore bedrifter»). Kulturminnefondet bidrar til delmål 8.4, «forbetre utnyttinga av globale ressursar innanfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koplinga mellom økonomisk vekst og miljøødeleggingar», ved å støtte gjenbruk og verdiskaping med utgangspunkt i kulturminner. Kulturminnefondet støtter mange prosjekter som bidrar til delmål 8.9, «fremje ei berekraftig turistnæring som skaper arbeidsplassar og fremjar lokal kultur og lokale produkt».

Industri, innovasjon og infrastruktur

Som nevnt under punkt 7 og 12, bidrar Kulturminnefondet gjennom tilskuddsordninga til nytenking og innovasjon i byggenæringa, ved å støtte gjenbruk og transformasjon av eksisterende bygningsmasse, heller enn nybygg. Dette fremmer bærekraft, jf. 9.1, 9.4 og St.meld. 16, kap 9.1.1.

Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Gjennom tilskuddsordninga bidrar Kulturminnefondet særlig til delmål 11.4, «å verne om og sikre kultur- og naturarven i verda». I tillegg bidrar vi til 11.3, å «styrkje inkluderende og bærekraftig urbanisering og leggje til rette for deltakande, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning». Ved å prioritere tilskudd til kulturminner i byer og tettsteder, der presset på kulturarven ofte er størst, bidrar Kulturminnefondet til delmål 11.6, å «reducere negativ påverknad på miljøet frå byar og lokalsamfunn». Delmål 11.a fremmes ved tematisk bredde og geografisk fordeling i tildeling av tilskudd, og ved å prioritere prosjekter hvor det inngår verdiskaping og næringsutvikling. Generelt gir istandsetting av kulturminner gir attraktivitet i byer og lokalsamfunn, noe som fremmer bosetting og trivsel. Allment tilgjengelige parker og hager i byer og tettsteder gir verdi i kulturell og sosial sammenheng, jf. 11.7. Kulturminnefondet støtter også næringsutvikling med bakgrunn i kulturarven, for eksempel lokale tradisjoner. Ved istandsetting av kulturminner og kulturmiljøer flere steder i landet bidrar vi blant annet til å bygge opp under matproduksjon, lokalmat, og tradisjonsmat. Her bidrar vi også til delmål 8.9, jf. over. Bygd kulturarv, båter og fartøyer gir bærekraftige og attraktive lokalsamfunn i kystens kulturmiljøer. Ved støtte til lokale håndverkere gjennom tilskuddsordninga, legger Kulturminnefondet til rette for sirkulær økonomi, som forutsetter håndverkere som kan reparere og sette ting i stand.

St.meld. 16, kapittel 8 vektlegger engasjement, sosial bærekraft, kulturell og sosial verdi, som også er viktige gjennomgående tema i bærekraftmålene (jf. også St.meld. 16, kap. 9.1). Gjennom tilskudd bidrar Kulturminnefondet til trivsel i kulturmiljøene. Vi tilrettelegger for frivillighet, engasjement og deltakelse i egen historie og lokalmiljø.

Ansvarlig forbruk og produksjon

Delmål 12.2, å «oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressursar», forutsetter blant annet større grad av rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT-markedet, som var beregnet til 178,7 milliarder kroner per år i 2018, i henhold til BNL). Som IPPC påpeker, er størstedelen av bygningsmassen vi trenger i 2050 allerede bygd. Istandsetting, tilpasning til ny bruk og transformasjon av bygninger er avgjørende for å ta ut potensialet fra og øke effektiviteten i utnyttelsen av naturressursene i byggesektoren. Gjennom tilskuddsordninga fremmer Kulturminnefondet gjenbruk av boliger og andre bygninger, framfor ressurskrevende nybygg, vi fremmer gjenbruk av bygningsdeler, framfor nyinnkjøp, og vi støtter prosjekter med kortreiste materialer som kan brukes igjen. Samtidig bidrar vi til å bygge opp en del av byggenæringa som kan bidra til videre istandsetting og tilpasning til ny bruk, ved at store deler av tilskuddene vi utbetaler går til å betale for tjenestene til tradisjonshåndverkere. Delmål 12.8, «sikre at alle mennesker i heile verda har relevant informasjon om og forståing av bærekraftig utvikling og eit levesett som er i harmoni med naturen», fremmes ved rådgivning til eiere av kulturminner, som kan gi dem en forståelse av at det de eier representerer en verdi for framtida.

Stoppe klimaendringene

Se særlig pkt. 7, 11 og 12, samt gjennomgående. Kulturminnefondet bidrar særlig til å stoppe klimaendringene ved å legge til rette for bærekraft gjennom gjenbruk.

Livet på land

Gjennom tilskuddsordningene bidrar Kulturminnefondet til bevaring av kulturlandskap og biomangfold, for eksempel tilknytt seterlandskap eller kystens kulturlandskap. Ved tilskudd til istandsetting av bygninger på aktive sætrer i drift, bidrar Kulturminnefondet også til bærekraftig næringsdrift i og forvaltning av kulturlandskap.

Samarbeid for å nå målene

Kulturminnefondet samarbeider med et bredt utvalg av offentlige og sivile virksomheter. Blant annet vektlegges samfinansiering med andre i prosjektene vi støtter, både fra private aktører og andre direktoraters virkemiddelordninger. Kulturminnefondet samarbeider med andre offentlige virksomheter, frivillige organisasjoner, bedrifter og privatpersoner for å nå ulike bærekraftsmål.

Prestgårdslåna

Fekk støtte til smikurs – Vil lære vekk det mine besteforeldre kunne

Kulturminnefondet innvilga i januar 70 000 til ulike kurs på Prestegårdslåna i Melhus, gjennom ordning for tilskudd til kurs og seminar. Blant anna vert det heldt smi-kurs i mars, med John Eidsmo som læremeister. Kulturminnefondet finn det svært positivt at det er ynskje om å formidle tradisjonshandverk med ein praktisk tilnærming.

Glede og iver

Kristine Kaasa Moe, dagleg leiar for Bygningsvernssenteret ved Prestegårdslåna, står i bresjen for dei ulike kursa. Ho er ei svært engasjert dame, og er eit kjendt namn for mange kring Melhus for arbeidet ho har gjort med å både redde Prestegårdslåna og for sitt vidare arbeidet med kulturminnevern. Denne våren arrangerer ho fleire kurs, og smi-kurset vert svært populært.

–Fleire har spurt om vi ikkje kunne ha kurs i smedarbeid. Og då vi fekk tak i ein medarbeider som kan kunsten, var det sjølvstøtt berre å høyre om det var interesse for det. Og det var det!

Ho fortel at det fyrst vert påmeldt fleire enn det dei hadde plass til.

– Å se gleden og iveren til kursdeltakerane og å sjå at vi har ein ny, god kurslærer for fleire kurs fremover, er artig. Vi har til og med ein kurslærer som bor i bygda, seier ho.

John har dreve mykje med smiing og dreve mekanisk verkstad i over 40 år.

–Det gav meirsmak å halde kurset, iallfall når ein får så gode tilbakemeldingar frå deltakarane.

Frå land og strand

Til kursa på Prestegårdslåna kjem ikkje berre trøndere. Hit kjem både østlendingar og vestlendingar. Kursdeltakere frå Alvdal, Melhus og Midtre Gauldal var å sjå på kurset, som tilsaman hadde plass til fire deltakare.

Ein av dei var Gjertrud Marie Kjølhøg Bakkeng frå Alvdal. Ho fortel at det var eit godt gjennomført arrangement.

– Me koste oss verkeleg. Det er veldig kjekt at nokon held kurs der alle kan delta, både med tanke på pris, kursets lengde og ikkje minst inkludering. Her var det passe antal deltakara, slik at alle fekk prøve og alle vart sett og fekk hjelp og rettleiing.

Fekk mykje ut av kurset

Bygningsvernssenteret ved Prestegårdslåna har arrangert kurs i snart 20 år, i ei rekke gamle teknikkar når det gjeld å ta vare på gamle bygningar og læra om korleis ein gjorde ting før i tida.

–Vi har hatt kurs i vindusrestaurering, komposisjonsmaling, kalkmaling, murarbeid, skifertaksleggjing og i andre ting, opplyser Kaasa Moe.

Med fleire deltakarar og høgare ambisjons- og stressnivå kan ein fort ende opp med at nokre av deltakarane kjem i bakgrunn og ikkje får noko ut av kurset.

–Slik var det absolutt ikkje her, meiner Gjertrud.

Ho har berre gode ord å seie om kurset og om kurslæraren.

–At dette var første smikurset til kurslærer John Eidsmo skulle ein ikkje tru.

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Internkontroll og risikostyring

Risikostyring i Kulturminnefondet handler om at virksomheten skal kjenne til og aktivt håndtere forhold eller hendelser som kan påvirke arbeidet med å nå målene for Kulturminnefondet. Risikostyring er derfor et viktig verktøy i den overordna mål- og resultatstyringen. Kjernevirksomheten til Kulturminnefondet er tilskuddsforvaltning. Ledelsen har stor oppmerksomhet på risikostyring rundt aktiviteter knytt til mål- og resultatkravene i det årlige tildelingsbrevet fra Klima- og miljødepartementet. Kulturminnefondet vurderer til enhver tid risiko ved behandling og oppfølging av tilskudd.

Risikostyring er også en sentral del av arbeidet med informasjonssikkerhet. Kulturminnefondet har høyt fokus på informasjonssikkerhet, og gjennomfører jevnlig interne tiltak og arrangement for å heve bevisstheten om digital sikkerhet og bygge kompetanse på sikkerhetskultur. Kulturminnefondets styringssystem for informasjonssikkerhet bygger på ISO 27001-standarden, tilpasset Kulturminnefondets størrelse og egenart. Styringssystemet skal ivareta tilstrekkelig styring og kontroll på informasjonssikkerheten. Ledelsens gjennomgang på slutten av året viste ingen avvik.

Personellmessige forhold

Tabell 19 nedenfor viser at kjønnsfordelingen ved Kulturminnefondet fortsatt er noe ujevn, med henholdsvis 68 prosent kvinner og 32 prosent menn.

Andel kvinner	Ledernivå*	Seniorrådgivere	Rådgivere
68%	50%	63%	78%

* Ledernivå omfatter direktør og assisterende direktør

HMS/arbeidsmiljø

Mål for arbeidet med HMS i Kulturminnefondet er at vi skal ha et trygt og helsefremmende arbeidsmiljø preget av verdiene inkludering, engasjement, samarbeid og troverdighet. En livsfasetilpasset personalpolitikk gir mulighet for et livslangt arbeidsliv for alle ansatte, og sikrer god balanse mellom arbeid, familie og fritid.

Kulturminnefondet skal være en likestilt arbeidsplass, der kvinner og menn på alle nivå har like muligheter for medbestemmelse, påvirkning og rimelig lønnsutvikling. 2023 har vært første året etter korona som ikke har vært preget av pandemien. Et viktig fokus i 2023 har vært å videreføre et stabilt og godt arbeidsmiljø. Liten turnover og lavt sykefravær indikerer at vi har lykket med dette.

Turnover

Kulturminnefondet har hatt en lavere turnover i 2023 enn i 2022. Turnover er beregnet i prosent ut fra antallet fast ansatte som har sluttet, i forhold til gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av året.

2021	2022	2023
11,1%	11,8%	6,1%

Tabell 20 viser turnover i pst.

Sykefravær

Kulturminnefondet har hatt et lavere sykefravær i 2023 enn i 2022. Egenmeldte og legemeldte sykefravær i Kulturminnefondet var 4,6 pst., herav 2,6 pst. legemeldte. Fordelt på kjønn var sykefraværet henholdsvis 6,9 pst. for kvinner og 0,4 pst. for menn. Ikke noe av sykefraværet er relatert til arbeidet.

Utviklingen i sykefravær	2021	2022	2023
Sykefravær inkl. egenmelding	8,1%	6,1%	4,6%
Legemeldte	6,8%	4,8%	2,6%
Kvinner	7,7%	8,3%	6,9%
Menn	8,8%	3,7%	0,4%

Tabell 21 viser sykefraværet oppgitt i pst. Det understrekes at få antall ansatte påvirker totalandelen sykemeldte i stor grad når ansatte blir sykemeldt.

Nytt liv til sognefæringen Liv

– vi skal ikkje vere redd for å bruke han

Sognefæringen Liv vart bygd i 1936 av båtbyggjaren Svein Henjesand, som var den siste som bygde sognefæringar i Indre Sogn. I 40 år låg Liv i eit naust, fram til Sigr Sandberg fikk nyss i båten.

«Båten er blitt så vakker, men vi skal ikkje vere redd for å bruke han,» seier Sigr. «Det er målet. Vi skal ro og vere synlege i denne fjorden og kanskje vekke gode minne hos nokre og medvitte hos andre, for alt som har vore treng ikkje gå tapt. Og det er noko ufatteleg godt med å reise langsamt, ved hjelp av handmakt.»

Fellesføringer i tildelingsbrevet

Tildelingsbrev for 2023 har tre fellesføringer fra Kommunal- og distriktsdepartementet:

1. Læringer skal stå i forhold til virksomhetens størrelse

Kulturminnefondet er en liten statlig virksomhet og er derfor ikke omfattet av kravet om inntak av lærling. Vi har like vel også i 2023 kartlagt og vurdert om vi har arbeidsoppgaver innenfor relevante læreplaner for yrkesfag, og tilstrekkelig kapasitet til oppfølging, som tilsier inntak av lærling. På bakgrunn av denne kartleggingen har vi i 2023 prioritert å videreføre deltakelse i Traineeprogrammet i staten for personer med høyere utdanning og nedsett funksjonsevne og/eller hull i CV-en. Dette har vi god erfaring med, og det er noe som sørger for nye ressurser og styrket mangfold som statlig virksomhet. Kulturminnefondet er oppmerksom på regjeringen sin satsing på å øke antallet læringer i staten, og vil årlig vurdere om det er mulig å tilby opplæring innenfor aktuelle lærefag, enten alene eller sammen med andre.

Kulturminnefondet har i 2023 ikke hatt henvendelser om å ta imot studenter i praksis. Dette er noe vi legger til rette for når det kan være aktuelt.

2. Redusere konsulentbruken

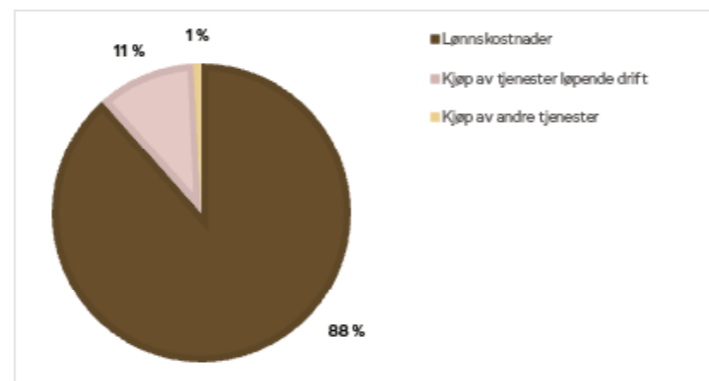
Kulturminnefondet har lite bruk av konsulenttjenester. Totale utgifter til konsulenttjenester var i 2023 kr 1 604 848, mot kr. 870 849 i 2022. Økningen skyldes primært kostnader til oppgraderinger ved overføring til felles IKT-drift i Miljødirektoratet. IT-kostnader til oppgradering og drift utgjorde 71,9 pst. av de totale utgiftene til konsulenttjenester i 2023. Overføring til felles IKT-drift i Miljødirektoratet er en oppfølging av digitaliseringsstrategien for klima og miljøsektoren 2020–2024.

14,5 pst. av de totale konsulenttjenestene er utgifter til kjøp av arkivtjenester fra Miljødirektoratet. Kjøp av arkivtjenester fra Miljødirektoratet er en oppfølging av samordningsstrategi for miljøforvaltningen – Effektivisering og samordning av de administrative funksjonene (2018–2021).

I tillegg kjøper Kulturminnefondet sentralbordtjenester fra Statens servicesenter i Engerdal (SSiE). Dette utgjorde 8,8 pst. av utgiftene til konsulenttjenester i 2023. Eksterne sentralbordtjenester fra SSiE gir høy tilgjengelighet på telefon, gjør oss mindre sårbare, samtidig som vi får frigjort ressurser til andre primæroppgaver.

Kulturminnefondet har i 2023 ikke hatt kostnader til kjøp av tjenester fra kommunikasjonsbransjen.

Figuren under viser fordeling av kostnader til lønn, konsulenttjenester og andre fremmede tjenester i 2023.

3. Virksomhetene skal vurdere muligheten for desentralisert arbeid og legge til rette for dette der det er hensiktsmessig

Målet med å legge til rette for desentralisert arbeid er å oppnå mer desentralisering av statlige arbeidsplasser og styrke lokale faglige miljø, som kan gi distriktspolitisk gevinst. I vurderingen av omfanget av bruk desentralisert arbeid i Kulturminnefondet legges det til grunn at vi er et eksempel på desentralisert statlig arbeidsplass, lokalisert midt i verdensarven Røros. Erfaringene så langt er at etableringen har vært vellykket. Vi har et godt fagmiljø, lite turnover, og mange godt kvalifiserte søkere på ledige stillinger.

Erfaringene fra koronapandemien viste at Kulturminnefondet har en oppgaveløsning som legger godt til rette for fleksibel bruk av arbeid hjemmefra og fjernarbeid. Samtidig ser vi ved rekruttering av nye medarbeidere at mange av kandidatene framhever betydningen å være en del av et fagmiljø på kontoret her på Røros. Kulturminnefondet er en liten statlig virksomhet. Disse hensynene må derfor balanseres.

Desentralisert arbeid vil primært være aktuelt for eksisterende ansatte, og vi legger til rette for dette når det er hensiktsmessig. Kulturminnefondet har i 2023 hatt to ansatte med tidsavgrenset avtale om hjemmekontor som fast arbeidssted. Dette er samme antall som i 2022.

Granum Gård

Granum Gård ligger idyllisk og usjenert i naturen, med storslått utsikt utover Randsfjorden. Det er et gammelt gårdstun med en unik historie, med tilhørende pensjonat. –Folk som kommer hit har lyst til å være lengre enn planlagt, sier eier Marianne Konow.

Lars Weydahl og Marianne Konow tok over gården i august 2013. Da hadde pensjonatet i flere år stått tomt, og det ville de gjøre noe med og startet jobben med å sette det istand igjen.

Målet har vært å utvikle stedet innenfor pensjonatdrift med aktiviteter og som lokalitet for selskaper, kurs, møter og utstillinger.

Gården har vært i slekta til Lars helt tilbake til 1804 og det gamle tunet er avsatt som kulturmiljø i Kulturminneplanen for Søndre Land kommune.

En gård med mye historie

Granum Gård har en rik historie. Tunet består av tre eldre bygninger, sannsynligvis fra tidlig 1800-tall. Det har en eldre kårbygning i empirestil, låve i tømmer og reisverk, og kubbefjøs. Hovedbygning brant i 1930 og det ble da satt opp pensjonat i tømmer.

Fjøset har hatt påbygd låve i vinkel, denne raste sammen av snø ca 1965. Deretter ble det satt opp et enkelt vognskjul i forlengelsen av fjøsdelen. Dette raste sammen av snø etter lengre tids råteskade rundt 2008.

Det finnes gravrøyser på eiendommen og i nærheten, fra vikingetida. Ridevegen er beskrevet i bruk siden 1594, og den er nå en historisk vandringsrute tilknyttet gården.

Gården var også lensmannsgård fra 1804, og en skystasjon mot slutten av 1800-tallet. I en periode fra 1800-1915 hadde også gården en landhandel.

Stedet har også vært tysk flyobservasjonspost under hele krigen med et bunkeranlegg, og to evakuerte flyktningfamilier bodde i den ene eldre kårbygningen fra 1944. Eier Marianne har ofte skolegrupper på besøk og formidler lokal krigshistorie.

–Uten støtten fra Kulturminnefondet, så hadde ikke resultatet vært like bra. Kulturminnefondet har vært essensielt når det kommer til å bevare det tradisjonelle og originale håndverket.

Tilbakeførte pensjonatdriften

Gården hadde pensjonatdrift i perioden 1934-1975. Pensjonatsbygningen bærer preg av solid håndverk, men har vært lite vedlikeholdt etter at drift opphørte i 1975.

Da Marianne og Lars tok over gården, var målet tilbakeføre bygningen og videreutvikle stedet innenfor pensjonatdrift med aktiviteter og som lokalitet for selskaper, kurs, møter og utstillinger.

De har lagt inn mye innsats og sjel i den gamle plassen. I november 2016 ble den eldre kårstua etter restaurering åpnet for arrangementer. November 2017 var den eldste delen av pensjonatet ferdig restaurert blant annet med tilskudd fra Norsk Kulturminnefond, og ble reåpnet for overnattingsgjester, kafèdrift, selskaper og ulike arrangement.

–I 2019 var det i pensjonatet registrert over 500 gjestedøgn for overnattingsgjester fra hele verden. Det er gjort i stand 10 soverom. 1.etg. av pensjonatet har kjøkken, hall, bad/toaletter og et soverom universelt utformet, videre peisestue, spisestue, glassveranda og spisesal med plass til 80-90 stk.

1.etasjen i en eldre kårstue har intakt interiør med opprinnelig gulv, vegger, tak, kjøkkengrue, dører og listverk fra tidlig 1800-tallet.

–Dette er en opplevelse i seg selv og er godt egnet som møtested for mindre grupper som etterspør en intim atmosfære, sier Lars

Kulturminnefondet har betydd mye

Nå er de fleste bygningene blitt restaurert. Det gamle tunet er ryddet fram og den upåklagelige utsikten trer frem. Plassen er blitt et smykke av et sted verdt å oppleve og historien er bevart.

–Venner og bekjente synes vi var gærne da vi startet opp arbeidet med å rydde frem tunet og restaurere bygningene. Det var mye arbeid, men det har vært verdt det sier Marianne, og legger til at hun aldri blir lei utsikten eller solnedgangene her.

Det nyere murtilbygget til pensjonatet var det siste som ble rustet opp med støtte fra Kulturminnefondet.

–Uten støtten fra Kulturminnefondet, så hadde ikke resultatet vært like bra. Kulturminnefondet har vært essensielt når det kommer til å bevare det tradisjonelle og originale håndverket.

VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Kulturminnefondet sitt samfunnsoppdrag er å bidra til å styrke arbeidet med å bevare verneverdige og freda kulturminner og samtidig bidra til at et mangfold av kulturminne og kulturmiljø kan brukes som grunnlag for opplevelse, utvikling og verdiskaping.

Vi gjør dette ved å være en lett tilgjengelig og brukervennlig tilskuddsordning for private eiere av kulturminner.

Kulturminnefondets systematiske arbeid med å støtte prosjekt som gir vern gjennom aktiv bruk er vesentlig i arbeidet vårt med å være en aktør som bidrar til en positiv samfunnsutvikling. Det er i praksis støtte til næringsutvikling, klimavennlige løsninger samt bærekraftig utvikling av norske lokalsamfunn.

For å løse oppdraget er det kritisk for virksomheten at vi er synlige, løsningsorienterte og blir oppfattet som brukervennlige og lett tilgjengelige for private eiere av kulturminner.

Ved målrettet satsing på å være synlige i ulike typer media, har tallet på søknader til Kulturminnefondet hatt en jevn stigning over år. Dette arbeidet skal opprettholdes for å nå stadig nye eiere med informasjon og samtidig vise frem mulighetene som ligger i å sette i stand kulturminner, i stedet for å bygge nytt. Det er potensiale i å synliggjøre mulighetene eierne har til å både modernisere og bevare, ny bruk av kulturminner, mangfold og de positive klimaaspektet.

For å løse samfunnsoppdraget er det også viktig med å fortsette fokus på de vi er til for. Arbeidet med forenkling og forbedring skal fortsette.

I en brukerundersøkelse høsten 2022, kom det fram veldig positive resultater og tilbakemeldinger på Kulturminnefondets arbeid rettet mot eiere som bruker kulturminnet sitt i næringsdrift etter at det er satt i stand. Vi blir oppfattet som veldig løsningsorienterte og hjelpsomme, og det er tydelig fra svarene at Kulturminnefondet sine bidrag har vært avgjørende for mange næringsprosjekt med utgangspunkt i kulturminner. For å være brukervennlige og lett tilgjengelige også i fremtiden, ønsker vi å fortsette dette arbeidet. Vi skal være enkle og kostnadseffektive å ha med å gjøre via vår søknadsportal ESS, men også enkle å nå for personlig kontakt for de som ønsker det.

For å opprettholde fokuset på å være synlige og brukervennlige og fortsette arbeidet med forenkling og forbedring er det viktig med rett kompetanse i Kulturminnefondet.

Vi ser på de godt kvalifiserte søkerne som søker på stillinger hos oss at vi er en attraktiv arbeidsplass. Dette, og at mange tilsette blir i Kulturminnefondet i lang tid, gjør at vi både beholder erfaring og får ny kompetanse inn.

Som virksomhet underlagt Klima- og miljødepartementet, vurderer vi vår evne til å løse samfunnsoppdraget og nå måla våre som god, både på kort og lang sikt.

«Svetter`n» fikk 400 000 kulturminnekroner

– *Velhuset er godt bevart, og har en viktig funksjon i kulturmiljøet*

Grefsen og Disen velhus – populært kalt «Svetter'n» – er et forsamlingshus fra 1928-29. Kulturminnet ligger i i Kjelsåsveien 18, altså midt mellom strøkene Grefsen og Disen, i Bydel Nordre Aker i Oslo. Historien bak navnet «Svetter'n» kommer fra skrekkfilmene som ble vist på 50-tallet. Folk ble redde og det var et varmt lokale som førte til at publikum svettet. Velhuset er godt bevart, og har en viktig funksjon i kulturmiljøet, både som steds- og identitetsmarkør og på grunn av kulturminnets aktive bruk som forsamlingshus. Midlene skal gå til å sette i stand fasaden.

Tampenbuda lever vidare

– vil at kulturminnet skal vere til nytte for lokalbefolkninga og for turismen

Tampenbuda står ute på en steinfylling i Hareid sentrum som i sin tid seies å vere hovudstaden for fiskeri her i landet. Den var ein av de mange buda som dukka opp, og står no igjen som den einaste av sitt slag.

Tampebuda er no det einaste gjenverande kulturminne etter storhetstida. Kulturmiljøet var beskriven som Noregs største fiskehamn og buda seies å vere det mest særegne bygget i Hareid. Det var hit fiskeskøytene kom inn med fangsten frå bankane, og flåta trong etter kvart ein fast plass å leggje til land.

Viktig del av storhetstida

På 1950-talet opplevde området gode år for sildefiske, med mykje aktivitet og inntekter. Denne perioden varte i fleire tiår, og Tampenbuda var ein viktig del av denne historia.

Dessverre brann bygningen ned like før andre verdenskrig, men ho vart gjenoppbygd i 1952 i ei litt større skala.

I 1996 vart Tampenbuda og Linebåten Vest seld og nedlagt, og bygget byrja å forfalle over tid.

Så vart det kjøpt av eigaren Oskar Jarle Grimstad i 2020, som har som mål å bevare kulturminnet og gi det nytt liv.

Det er tenkt å gjere buda om til ein stad for lokalbefolkninga og turistar. Til saman har buda fått 1,13 million kroner i støtte frå Kulturminnefondet.

Fekk nytt tak

Oskar Jarle er i full sving med ombygging og reparering av bygget. Buda har blant anna fått nytt tak med midler fra Kulturminnefondet.

– Bygget var i svært dårleg stand, spesielt taket. Vi måtte sette i gong snarast råd for å berge byggjet for framtida, seier Oskar Jarle.

Ynskjet er at kulturminnet skal vere til nytte for lokalbefolkninga og for turismen;

– Vi vil tilby overnattingsmoglegheitar og formidling av tradisjonsmat i historiske omgjevnad.

Det er også tenkt lokalar for kunstutstillingar og selskapslokale.

Som ein blome i sentrumshamna

I Hareidsamfunnet i dag er det få synlege teikn som vitnar om tida då det var Noregs største fiskerhamn. Tampenbuda står som eit minnesmerke for nye generasjonar og spelar ei avgjerande rolle i å halde denne viktige historia i live.

Tampenbuda er ein eineståande bygg med ei unik plassering med ein betydeleg historisk verdi som gjer den til blomen i hamneområdet på Hareid.

Saman med kyrkja utgjer desse to bygningane det mest særprega i Hareid.

ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentar til årsregnskapet 2023

Formål

Norsk kulturminnefond ble oppretta i 2003 og er underlagt Klima- og miljødepartementet. Kulturminnefondet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter med eget styre. Kulturminnefondet er ett av statens virkemiddel for å nå de nasjonale målene nedfelt i Stortingsmelding 16 (2019–2020), Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold. Kulturminnefondets rolle er å være et lavterskeltilbud til private og frivillige organisasjoner som eiere av verneverdige kulturminner.

Stadfesting

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med føresegner om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra til Klima- og miljødepartementet i instruks om økonomistyring. Regnskapet gir et dekkende bilde av Kulturminnefondets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

2023 ble Kulturminnefondet tildelt ei ramme på 127 216 000 kroner. Det er gitt tilskudd til bevaring av kulturminner inntil 118 664 000 kroner, mens det i løpet av året er tilbakekalt eller redusert tilskudd på 19 398 500 kroner. Av dette beløpet er 9 672 000 kroner satt av som «Ikke inntektsført tilskudd og overføringer» og øremerket tilskudd i 2024. Det ble utført 16 årsverk i 2023 – en nedgang på 0,5 årsverk fra 2022.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Kulturminnefondet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr. d.d. men revisjonsberetninga er antatt å foreligge i løpet av 1. kvartal 2023. Beretninga vil bli publisert på Kulturminnefondets nettsider så snart dokumentet er mottatt fra Riksrevisjonen.

Røros 13. mars 2024

Simen Bjørgen
direktør

Regnskapsprinsipp

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Regnskap for statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte virksomheter) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene").

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgningen fra overordnet departement innbetalt til sin bankkonto og beholdninger på oppgjørskonto overføres til nytt år.

Nettobudsjetterte virksomheter har en forenklet rapportering til statsregnskapet, og oppstillingen av bevilgingsrapporteringen reflekterer dette. Oppstillingen omfatter en øvre del som viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Midtre del av oppstillingen viser hva som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser virksomhetens saldo og likvidbevegelser på oppgjørskonto i Norges Bank.

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev			
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Samlet tildeling 2023
1432	Norsk kulturminnefond	50	120 638 000
1432	Norsk kulturminnefond	50	2 578 000
Sum utgiftsført			127 216 000
Beholdninger rapportert i likvidrapport			Regnskap
			Note
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank			8
Endringer i perioden			
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank			201 363 970

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst	Note	2023	2022	Endring
1962	Beholdninger på konto(er) i Norges Bank	8	135 594 971	150 515 715	-14 920 745

Prinsippnote SRS

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Transaksjonsbaserte inntekter

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leverings-tidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler kostnadsføres i regnskapet, og et tilsvarende beløp inntektsføres som inntekt fra bevilgninger fra avsetningen under statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er brukt.

Pensjoner

Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert

arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på kr 50.000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, mobiler, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Utgifter vedrørende bruk av egne ansatte knyttet til applikasjonsutviklingsfasen er ikke balanseført.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som faller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld. Statens kapital består av virksomhetskaper, avregninger og utsatt inntektsføring av bevilgning (nettobudsjetterte).

Avregninger

Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, er finansiert av avregnet bevilgningsfinansiert virksomhet, virksomhetskaper eller ikke inntektsført bevilgning, tilskudd og overføringer.

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter kontantprinsippet.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den direkte modellen tilpasset statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres likvider en gang i året fra overordnet departement og disponerer en egen oppgjørskonto i konsernkontoordningen i Norges Bank. Denne renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt.

Andre forhold

Kulturminnefondet er ikke inkludert i nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift, jf. Rundskriv R-116.

Kulturminnefondet blir revidert av Riksrevisjonen.

Resultatregnskap

Resultatregnskap	Note	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	24 452 568	21 811 046
Andre driftsinntekter		13 279	20 025
<i>Sum driftsinntekter</i>		24 465 847	21 831 071
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	13 175 056	12 295 555
Avskrivninger	3,4	3 373 699	2 922 889
Andre driftskostnader	5	7 917 093	6 612 627
<i>Sum driftskostnader</i>		24 465 847	21 831 071
Driftsresultat		0	0
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Tilskuddsforvaltning			
Tilskudd til andre	6	118 162 500	132 472 000
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	6	118 162 500	132 472 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning</i>		0	0

Balanse

Balanse - Eiendeler	Note	31.12.2023	31.12.2022
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende immaterielle eiendeler	3	5 261 313	6 099 254
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	934 338	910 939
Sum anleggsmidler		6 195 651	7 010 193
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
II Fordringer			
Andre fordringer	7	110 106	155 912
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	8	135 594 971	150 515 715
Kontanter og lignende	8	97	97
Sum omløpsmidler		135 705 174	150 671 725
Sum eiendeler		141 900 824	157 681 918

Balanse – statens kapital og gjeld	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
I Virksomhetskaptal			
II Avregninger			
III Utsatt inntektsføring av bevilgning			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3, 4	6 195 651	7 010 193
Ikke inntektsført bevilgning	9	10 311 381	5 998 906
Sum statens kapital		16 507 032	13 009 100
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
II Annen langsiktig gjeld			
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		633 176	347 439
Skyldig skattetrekk		609 756	621 146
Skyldige offentlige avgifter		203 220	172 323
Avsatte feriepenger		1 209 461	1 206 395
Annen kortsiktig gjeld	10	-382 820	307 514
Sum gjeld		2 272 792	2 654 818
Sum statens kapital og gjeld drift		18 779 824	15 663 918
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning	6	123 121 000	142 018 000
Sum statens kapital og gjeld		141 900 824	157 681 918

Kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstilling	31.12.2023	31.12.2022
Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning	127 216 000	121 276 000
innbetalinger av tilskudd og overføringer	221 848	632 155
andre innbetalinger	1 091 515	15 269
Sum innbetalinger	128 529 363	121 923 424
Utbetalinger		
utbetalinger for kjøp av varer og tjenester	-10 151 157	-6 924 522
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	-8 420 967	-9 339 655
utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-3 964 925	-4 509 359
andre utbetalinger		0
Sum utbetalinger	-22 537 049	-20 773 537
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter * (avstemming)	105 992 313	101 149 886
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
utbetalinger ved kjøp av eiendeler og varige driftsmidler	-2 750 557	-1 559 633
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 750 557	-1 559 633
Kontantstrømmer knyttet til overføringer		
Innbetalinger fra statskassen til tilskudd til andre	0	0
Utbetalinger av tilskudd og overføringer til andre	-118 162 500	-132 472 000
Netto kontantstrøm knyttet til overføringer	-118 162 500	-132 472 000
Kontanter og kontantekvivalenter		
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-14 920 744	-32 881 746
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 1.1.	150 515 714	183 397 461
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 31.12	135 594 971	150 515 715
Avstemming	31.12.2023	31.12.2022
Bokført verdi avhendede anleggsmidler		0
ordinære avskrivninger	3 369 035	2 922 889
avsetning utsatte inntekter (tilgang anleggsmidler)	-2 554 492	-1 831 144
endring i statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-814 543	-1 091 745
endring i ikke inntektsført bevilgning	4 312 475	-1 633 301
endring i leverandørgjeld	285 737	-135 179
poster klassifisert som investerings- eller finansieringsaktiviteter	2 750 557	1 559 632
poster klassifisert som kontantstrømmer knyttet til overføringer	118 162 500	132 472 000
endring i andre tidsavgrensningposter	-19 518 955	-31 113 266
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter *	105 992 313	101 149 886

Noter til årsregnskapet

Note 1 Driftsinntekter	31.12.2023	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgning	23 638 025	20 719 301
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-2 564 124	-1 831 144
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)	3 373 699	2 922 889
+utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avhendede anleggsmidler)	4 968	0
Sum inntekt fra bevilgninger	24 452 568	21 811 046
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	4 664	0
Andre driftsinntekter	8 615	20 025
Sum andre driftsinntekter	13 279	20 025
Sum driftsinntekter	24 465 847	21 831 071

Note 2 Lønn og sosiale kostnader	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	9 727 670	9 345 164
Feriepenger	1 227 840	1 274 059
Arbeidsgiveravgift	817 060	719 560
Pensjonskostnader*	960 223	844 695
Sykepenger og andre refusjoner	-225 552	-547 450
Andre ytelser**	667 815	659 527
Sum lønn og sosiale kostnader	13 175 056	12 295 555
Antall årsverk:	16,0	16,5

* Nærmere om pensjonskostnader

Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjør 8,9 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2023 til SPK). For regnskapsåret 2022 utgjorde premiesatsen 10,6 prosent.

** Andre ytelser er styrehonorar, gruppelivsforsikring, velferdsmidler og andre personalkostnader.

Note 3 Immaterielle eiendeler	31.12.2023	31.12.2022
Programvare og lignende rettigheter		
Anskaffelseskost pr. 01.01.	19 574 810	17 941 445
Tilgang i året	2 131 667	1 633 365
Anskaffelseskost 31.12.	21 706 477	19 574 810
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.	13 475 556	10 929 992
Ordinære avskrivninger i året	2 969 608	2 545 564
Balanseført verdi 31.12.	5 261 313	6 099 254
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	
Immaterielle eiendeler er programvare som utvikling av søknadssenter og oppgradering av arkivprogrammet Public360.		

Note 1 Driftsinntekter	31.12.2023	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgning	23 638 025	20 719 301
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-2 564 124	-1 831 144
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)	3 373 699	2 922 889
+utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avhendede anleggsmidler)	4 968	0
Sum inntekt fra bevilgninger	24 452 568	21 811 046
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	4 664	0
Andre driftsinntekter	8 615	20 025
Sum andre driftsinntekter	13 279	20 025
Sum driftsinntekter	24 465 847	21 831 071

Note 2 Lønn og sosiale kostnader	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	9 727 670	9 345 164
Feriepenger	1 227 840	1 274 059
Arbeidsgiveravgift	817 060	719 560
Pensjonskostnader*	960 223	844 695
Sykepenger og andre refusjoner	-225 552	-547 450
Andre ytelser**	667 815	659 527
Sum lønn og sosiale kostnader	13 175 056	12 295 555
Antall årsverk:	16,0	16,5

* Nærmere om pensjonskostnader

Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjør 8,9 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2023 til SPK). For regnskapsåret 2022 utgjorde premiesatsen 10,6 prosent.

** Andre ytelser er styrehonorar, gruppelivsforsikring, velferdsmidler og andre personalkostnader.

Note 3 Immaterielle eiendeler	31.12.2023	31.12.2022
Programvare og lignende rettigheter		
Anskaffelseskost pr. 01.01.	19 574 810	17 941 445
Tilgang i året	2 131 667	1 633 365
Anskaffelseskost 31.12.	21 706 477	19 574 810
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.	13 475 556	10 929 992
Ordinære avskrivninger i året	2 969 608	2 545 564
Balanseført verdi 31.12.	5 261 313	6 099 254
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	
Immaterielle eiendeler er programvare som utvikling av søknadssenter og oppgradering av arkivprogrammet Public360.		

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Varighet	Inntil 1 år	Mellom 1 og 5 år	Over 5 år	Sum
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0	2 049 064	2 049 064
Maskiner og transportmidler		129 802	0	129 802
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende		31 754	0	31 754
Sum operasjonelle leieavtaler	0	161 556	2 049 064	2 210 620

Kulturminnefondet har husleieavtale med varighet over 5 år på rapporteringstidspunktet. Årlig husleiekostnad er i prognose for 2023 på 2 million kroner. Virksomheten har en 3-årig avtale om leiebil med årlig leiesum budsjettert med kr 120 000. Leie av frankeringsmaskin og kaffemaskin utgjør til sammen kr 30 000.

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	31.12.2023	31.12.2022
Tilskudd til kommuner	787 000	320 000
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	7 559 000	9 090 000
Tilskudd til finansielle foretak	25 538 000	31 377 000
Tilskudd til husholdninger	71 629 000	67 716 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner	13 151 000	8 978 000
Tilskudd og stønader fra staten til andre	118 664 000	117 481 000
Tilbakekalte tilskudd kommuner	-20 000	-34 000
Tilbakekalte tilskudd ikke-finansielle foretak	-674 000	-770 000
Tilbakekalte tilskudd finansielle foretak	-3 321 000	-2 190 000
Tilbakekalte tilskudd til husholdninger	-14 459 500	-11 217 000
Tilbakekalte tilskudd til ideelle organisasjoner	-924 000	-1 080 000
Tilbakekalte/reduuerte tilskudd	-19 398 500	-15 291 000
Sum tilskudd og tilbakekallinger	99 265 500	102 190 000
Ikke utbetalte, tildelte tilskudd	18 897 000	30 282 000
Utbetaling av tilskudd til andre	118 162 500	132 472 000

Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	31.12.2023	31.12.2022
Tildelte, ikke utbetalte tilskudd	123 121 000	142 018 000
Sum tildelte, ikke utbetalte tilskudd	123 121 000	142 018 000

Note 7 Andre kortsiktige fordringer	31.12.2023	31.12.2022
Forskuddsbetalt leie	74 737	0
Andre fordringer	35 369	155 912
Sum andre kortsiktige fordringer	110 106	155 912

Andre fordringer er periodisering av driftskostnader og refusjoner fra NAV.

Note 8 Bankinnskudd, kontanter og lignende	31.12.2023	31.12.2022
Innskudd statens konsernkonto	135 594 971	150 515 715
Kontantbeholdninger	97	97
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	135 595 068	150 515 812

Midler inntående på bank må sees i sammenheng med ikke utbetalte tilskudd.

Note 9 Ikke inntektsført tilskudd og overføringer	31.12.202	31.12.2022	Endring
Drift av styre og administrasjon	639 381	1 098 906	-459 525
Tilskuddsforvaltning	9 672 000	4 900 000	4 772 000
Sum ikke inntektsført tilskudd og overføring	10 311 381	5 998 906	4 312 475

Note 10 Annen kortsiktig gjeld	31.12.2023	31.12.2022
Annen gjeld til ansatte	-515 825	-354 670
Påløpte kostnader	133 005	436 434
Annen kortsiktig gjeld	0	225 750
Sum annen kortsiktig gjeld	-382 820	307 514

Annen gjeld til ansatte er avsetning av flexitid, reisetid og ferie.

MS Stangfjord

– kom hjem igjen

MS Stangfjord er bygd for Stangfjordens Elektrochemiske Fabrikker i Kvinnherad i 1933. Fram til andre verdenskrig ble båten benyttet til alle typer passasjertransport til og fra Stangfjorden og ruter til kommunesenteret Askvoll. Den tyske okkupasjonsmakta tok båten og brukte den til passasjertransport under navnet «Ingrid».

Båten fikk siden mange ulike eiere før 2012 da Veteranbåtlaget MS Stangfjord tok over eierskapet og ansvaret for videre restaurering, med et ønske om å få båten hjem.

Etter flere år med arbeid, ble MS Stangfjord ønsket velkommen hjem.

